

sanctæ ac uenerabiles filia tuæ simpliciter te salutant. Fratres tuos dominū meū, Alipiū & dominū meū Euo / diū ut meo nomine salutes: præcor coronā tuā. Capta Hierusalē tenet a Nabuchodonosor: nec Hieremia uult audire consilia: quin potius ægyptū desiderat ut moriatur in taphnes: & ibi seruitute pereat sempiterna.

Actenus de hæreticis eorūq; dogmatibus & apologiæ contra eorum calūnias scripta sunt præmissa. Nunc incipit quartus tractatus primæ partis principalis: & primo de origine animæ quæstio præter mittitur: quæ ad fidē pertinet: & ex Origenis errore descendit.

Beati Hieronymi ad Marcellinum & Anapsychiam de origine animæ catholicorum atq; hæreticorum sententias referentis. Epistola. LIII.

Dominis uere sanctis atq; omni officioꝝ charitate uenerādis filius Marcellino & Anapsychiæ Hieronymus in christo salutē. Tandē ex Africa uestræ litteras unanimatis accepi: & non me penitet impudentiæ: qua tacētib; uobis epistolas meas frequenter ingessi: ut rescriptū mererer: & uos esse sospites nō aliis nūciantibus: sed uestro potissimū sermōe cognoscerē. Super animæ statu memini uestræ quæstionis: imo maxime ecclesiasticæ quæstionis: Vtrū lapsa de cælo sit ut Pythagoras philosophus: omnesq; Platonici & Origenes putant aia. An a propria dei substantiā: ut Stoici Manichæus & Hispaniæ priscilliani hæreses suspicant. An in thesauro habeant dei olim cōditæ: ut quidā ecclesiastici stulta persuasione cōfidunt. An quotidie a deo fiant: & mittant in corpora: secundū illud quod in euangelio scriptū est. Pater meus usq; modo operat: & ego operor. An certe ex traduce: ut Tertullianus Apollinaris & maxima pars occidentaliū autumat ut quomodo corpus ex corpore: sic aia nascat ex anima: & simili cū brutis animātib; conditione subsistat. Super quo quid mihi uideatur in opusculis contra Ruffinū scripsisse me noui: aduersus eū libellū: quē sanctæ memoriæ Anastasio episcopo romanæ ecclesiæ edidit: in quo lubrica & subdola: imo stulta cōfessione: dū auditorū simplicitati illudere nitit: suæ fidei: imo perfidiæ illulit quos libros reor sanctū parentē uestrū habere Oceanū: olim enī editi sunt multis Ruffini libris aduersus calūnias respondētes. Certe habes ibi uirū sanctū & eruditū Augustinū episcopū: qui uiua ut aiunt uoce docere te poterit: & suā: imo per se nostrā explicare sententiā: & Ezechielis uolumē oli aggredi uoluit: & sponsonē creberrimā studiosis lectoribus reddere: sed in ipso dictandi exordio: ita animus meus occidentalium prouinciæ: & maxime urbis romanæ uastatione cōfusus est: ut iuxta uulgare prouerbiū: propriū quoq; ignorare uocabulū: diuq; tacui sciens tēpus esse lachrymarū. Hoc autē āno cū tres explicasse libros: subitus impetus barbarorū: de quibus tuus dicit Virgilius. Lateq; uagantes Barchæi: & sancta scriptura de Ismahel contra faciē oīum fratru suorū habitabit: sic ægypti limitē: palæstinæ: phœnicis: Syriæ percurrit in lar torrentis cuncta secū trahens: ut uix manus eorū misericordia christi potuerimus euadere. Quod si iuxta inelytū oratorē silent iter arma leges: q̄to magis studia scripturarū: quæ & librorū multitudinē & silētiū: ac librariorū sedulitate quodq; propriū est securitate & ocio dictantiū idigent: Duos itaq; libros mihi sanctæ filia meæ Fabiolæ: quorū exēpla si uolueris: ab ipsa poteris mutuari. Pro angustia quippe tēporis alios describere non potui: quos cū legeris & uestibula uideris: facilis cōiectura erit: qualis ipsa sit futura domus. Sed credo i dei misericordia: qui nos audiuit in difficillimo principio supradicti operis: q̄ ipse adiuuet & in penulimis prophætæ partibus in quibus Gog & Magog bella narrantur: & in extremis in quibus sacratissimi & inexplicabilis tēpli ædificatio: uarietas mensuræq; describitur. Sanctus frater noster Oceanus: cui uos cupitis cōmendari: tātus & talis est: & sic eruditus in lege domini: ut absq; nostro rogatu instruere uos possit: & nostrā super cūctis quæstionibus scripturarū: pro modulo comunis ingenii explicare sententiā. Incolumes uos & proluxa ætate florētes: christus deus noster tueatur omnipotens domini uere sancti.

Beati Augustini hipponiēsi episcopi ad Hieronymū de origine aia: ubi sciscitat ab illo: si illa snia seq̄nda sit: q̄ nascētib; singulis aia de nouo creatæ ifundant: quomodo sit satisfaciendū q̄renti: ubi cōtraxerit aia reatū quo trahat in condēnationē: nisi p̄ sacramentū baptismi illi gratia christi subuenerit. Epistola. LIIII.

Deum nostrū qui nos uocauit in suū regnū & gloriā: & rogauit: & rogo: ut hoc quod ad te scribo sanctæ frater Hieronymus: cōsulēs te de his quæ nescio fructuosū esse nobis uelit. Quāq; enī te multo q̄ ego sum ætate maiore: tamen etiā ipse iam senex cōsulo. Sed ad discendū quod opus est: nulla mihi ætas fera uideri potest: quia & si senes magis decet docere q̄ discere: magis tamen discere q̄ quid doceant ignorare. Nihil equidē molestius fero in omnibus angustiis meis: quas patior in difficillimis quæstionibus q̄ in tam longinquo tuæ charitatis absentia: ut uix possim meas dare uel recipere litteras tuas: per interualla non dieꝝ: non mensū sed aliquot annorū: cū si fieri posset: quotidie te presentē habere uellē: cū quo loquerer quicquid uellē. Nec ideo tamen non debui facere quod potui: si nō potui totū quod uolui. Ecce uenit ad me iuuenis religiosus: catholica pace frater: ætate filius: honore cōpresbyter noster Orosius uigil ingenio: paratus eloquio: flagrans studio: utile uas in domo domini esse desiderans: ad refellendas falsas perniciosasq; doctrinas: quæ animos hispanorū multo infelicius q̄ corpora barbaricis gladiis trucidarūt. Nā inde ad nos usq; ad Occani littore properauit: fama excitus: q̄ a me posset de his quæ scire uellet: quicquid uellet audire. Neq; nullū cepit aduentus sui fructū: primo ne de me multum famæ crederet: deinde docui hominē: quod potui: quod autē non potui: unde discere posset admonui: atq; ut ad te iret hortatus sum. Quā in re cōsiliū uel præceptū meū cū libenter & obediēter acciperet: rogauit eū: ut abs te ueniens per nos ad propria remaneret. Quā eius sollicitationē tenēs occasionē mihi credidi a domino esse cōcessā: qua tibi scriberē de his quæ p̄ te scire cupio. Querebā enim quem ad te mitterem: nec mihi facile occurrebat idoneus & fide agendi & alacritate obediēdi & exercitatione peregrinandi. Vbi ergo istum iuuenem expertus sum: eū ipsum esse qualē a domino petebā: dubita

re non potui. Accipe igitur quæ mihi peto aperiri: ac differere: nō graueris. **Q**uæstio de anima multos mouet in quibus & me esse confiteor. Nā quid de anima firmissime teneā: non tacebo: deinde subiungam: quid mihi adhuc expediri uelim. Anima hominis immortalis est: secundū quēdam modū suū. Non enim omnimodo sicut peus: de quo dictū est: quia solus habeat immortalitē. Nā de animæ mortibus sãcta scriptura multa cōmémorat. Vnde est illud: Sine mortuos sepelire mortuos suos. Sed quod ita moritur alienata a uita dei: ut tamen in natura sua uiuere nō omnino desistat. Ita mortalis ex aliqua causa iuenitur: ut etiā immortalis non sine ratione dicatur. Non est enim pars dei anima. Si enī hoc esset: omnimodo incōmutabilis atq; incorruptibilis esset. **Q**uod si esset: nec deficeret in deterius: nec proficeret in melius: nec aliquid in semetipsa uel iciperet habere quod nō habebat: uel desineret habere quod habebat: quantū ad eius ipsius affectiones pertinet. **Q**uā uero aliter se habeat: non opus est extrinsecus testimonio: quisquis seipsū aduertit: agnoscit. Frustra autē dicitur ab eis: qui aiām dei partē esse uolunt: hanc eius labem ac turpitudinē: quā uidemus in nequissimis hoibus: hanc deniq; ifirmitatē & ægritudinē: quā sentimus in oibus hoibus: non ex ipsa illi esse: sed ex corpore: quid interest unde ægrotet: quæ si esset incōmutabilis: aliquo modo unde libet ægrotare nō posset. Nā quod uere incōmutabile & incorruptibile est: nullius rei accessu cōmutari uel corrūpi potest. Alioquin non achillea tantū: sicut fabulæ ferunt: sed omnis caro esset iuulnerabilis: si nullus ei casus accidisset. Nō est itaq; natura incōmutabilis: quæ aliquo modo: aliqua causa: aliqua parte mutabilis est. Deū autē nefas est nisi uere sūmeq; incōmutabile credere. Nō est igitur anima pars dei. Incorporeā quoq; esse animā & si difficile tardioribus psuaderi potest: mihi tamen psuasum esse fateor. Sed ne uerbi controuersia uel supfluo faciā uel merito patiar: quoniā cū de re constat: nō est opus certare de nomine: si corpus est: omnis substantia uel essentia: uel si quid aptius nūcupat id quod aliquo modo est in seipso corpus est aīa. Itē si eam solā incorporeā placet appellare naturā: quæ sūme incōmutabilis: & ubiq; tota est: corpus est anima: quoniā tale aliquid ipsa nō est. Porro si corpus nō est: nisi quod per loci spatium aliqua longitudine latitudine & altitudine ita sistit uel mouet: ut maiore sui parte maiore locū occupet: & breuiore breuiore: minusq; sit in parte q̄ in toto: nō est corpus aīa. Per totū quippe corpus quod animat: nō locali diffusionē sed quadā uitali itentione porrigit. Nā p omnes eius particulas tota simul adest: nec minor in minoribus est: in maioribus maior: sed alicubi itensius: alicubi remissius: & in oibus tota: & in singulis tota est. Neq; enī aliter q̄ in corpore etiā non toto sentit: tamē tota sentit. Nā cū exiguo puncto in carne uiua aliquid tangit: quis locus ille non solū totius corporis nō sit: sed uix in corpore uideat: aiām tamē totā non latet. Neq; id quod sentit: per corporis cuncta discurrit: sed ibi tantū sentit: ubi sit. Vnde ergo ad totā mox puenit: quod nō in toto sit: nisi quia & ibi tota est: ubi sit. Nec ut tota ibi sit cætera deserit. Viuunt enī & illa ea presente: ubi nihil tale factū est. **Q**uod si fieret: & utrūq; simul fieret: simul utrūq; totā pariter non lateret: pro inde & in oibus simul: & in singulis particulis corporis sui tota simul esse nō posset: si per illas ita diffunderet: ut uidemus corpora diffusa per spatia locorū minoribus suis partibus minora occupare: & amplioribus ampliora. **Q**ua propter si corpus aīa esse dicēda est: nō est certe corpus: quale terrenū est: nec quale humidū: aut aerū: aut æthereū. Omnia quippe talia maiora sunt in maioribus locis: & minora in minoribus: & nihil eorū in aliqua sui parte totū adest: sed ut sunt partes loca: ita occupant partibus corporū. Vnde intelligit aīa: siue corpus siue incorporea dicenda sit propriā quādā habere naturā: omnibus his mudanæ molis elementis excellentiore substantiæ creatā: quæ ueraciter nō possit in aliqua fantasia corporaliū imaginū: quas per carnis sensus percipimus cogitari: sed mente intelligi: uitaq; sentiari. Neq; hoc perinde loquor: ut te quæ tibi nota sunt doceā: sed ut aperiā quid firmissime teneā: ne me quisq; cū ad ea uenero quæ requiro nihil de aīa uel sciētia uel fide tenere arbitretur. Certus etiam sum animam nulla dei culpa: nulla dei necessitate uel sua: sed propria uoluntate in peccatū esse collapsā: nec liberari posse de corpore mortis huius suæ uoluntatis uirtute tanq; sibi ad hoc sufficēte: uel ipsius corporis morte: sed gratia dei per iesū christū dominū nostrū. Nec omnino esse aiām ullā in genere humano: cui nō sit necessarius ad liberationē dei & hominū mediator homo iesus christus. **Q**uæcūq; autē sine gratia mediatoris & sacramēto eius in qualibet corporis ætate de corpore exierit: & in pœnā futurā: & ultimo iudicio recepturā corpus ad pœnā. Si autē post generationē humanā: quæ facta est ex Adā: regeneretur in christo ad eius pertinens societate: & requiem post mortē corporis habiturā: & corpus ad gloriā recepturā. Hæc sunt quæ de anima firmissime teneo: nunc accipe obsecro quid requirā: & noli me spnere: si te non spnat qui pro nobis dignatus est spni. **Q**uæro ubi anima cōtraxerit reatū: quo retrahatur in condēnationē: etiā infantibus morte præuentis: si ei p sacramētum: quo etiam paruuli baptizant: christi gratia nō subuenerit. Nō enī es ex illis qui modo noua qdā garrire cœperūt: dicētes nullū reatū ex Adā esse tractū: q̄ p baptismū in infante soluat. **Q**uod te sapere si scire imo nisi te id non sapere scire nequaquā hæc abs te q̄rerem: aut q̄rendū putarē: sed quia tenemus de hac re sententiā tuam continentē catholicæ fundatissimæ fidei: quia & Iouiniani uaniloquia redarguēs adhibuisti testimonium ex libro Iob. Nemo mūdus in conspectu tuo: nec ifans cuius est diei unius uita sup terrā: deinde adiūxit: tenemurq; rei in similitudinē præuaricationis Adæ: & liber tuus in Ionā prophetā satis hæc insignit: dilucideq; declarat: ubi ieiunā paruulos ppter ipsū originale peccatū: merito coactos esse dixisti nō inconueniēter abs te q̄ro: hunc reatū anima ubi cōtraxit. Vnde oporteat eā etiā in illa ætate p sacramētū christianæ gratiæ liberari. Ego qdē ætate aliquot ānos: cū libros quosdā scriberē de libero arbitrio: q̄ in multorū manus exierūt: & habēt a plurimis quatuor opiniones de aīa incarnatione. Vtrū ex illa una quæ primo homini data est cætera ppagent: An singulis quibusq; noua etiā modo fiant: An alicubi iā existētes: uel mittant diuinitus: uel sponte labant in corpora: ita putauit esse tractandas: ut quælibet earum uera esset non impediret intentionem meam: qua tunc aduersus eos quantis poteram

Arbitria uoluntatis

conuenit

psuadet

De Origine anime

Priscillianiste

quoniam factus
ingenuus Augustini

poteram uiribus agebam: qui naturā mali suo principio præditam aduersus deū conantur inducere: id est con-
tra Manichæos. Nā de priscillianistis adhuc nihil audierā: qui non multū ab istis dissimiles blasphemias fabulā-
tur. Ideo quintā opinionē nō addidi: quā in tua epistola inter cæteras cōmemorasti: ne aliquā præterires: ubi de
hac quæstione interroganti rescripsisti religiosæ memoriæ uiro: nobisq; i christi charitate gratissimo Marcelli-
no q; aīa non sit pars dei. Primo quia non de incarnatione eius sed de natura q̄ritur: cū hoc q̄ritur. Deinde quia hic
hoc sentiunt illi cōtra quos agebā: & id maxime agebā: ut creatoris inculpabilē inuolabilēq; naturā a creaturæ
uitiis & labe secerneret: cū illi a substantia mali: cui propriū principiū: principesq; tribuunt ipsā boni dei substā-
tiam ex parte quæ capta est corruptā & oppressā ad peccandi necessitatē perductā esse cōtendūt. Hoc itaq; ex-
cepto hæreticæ opinionis errore ex quatuor reliquis opinionibus: quæ nā sit eligēda scire desidero. Quæcūq;
enī eligenda est: absit ut ipugnet hanc fidē: de qua certi sumus: omni aīa etiā paruuli infantis necessariam esse
liberationem ex obligatione peccati: eāq; nullā esse nisi per Iesū christū & hunc crucifixū. Proinde ne longum
faciamus: hoc certe sentis: q; singulas animas singulis nascentibus etiā modo deus faciat. Cui sententiæ ne obii-
ciatur q; omnes creaturas sexto die cōfirmauerit deus: & septimo requieuerit adhibes testimoniū ex euāgelio.
Pater meus usq; nunc operatur: & ego operor. Sic enim ad Marcellinū scripsistis: in qua epistola etiā mei cōme-
morationē beniuolentissime facere dignatus es: quod hic me haberet in Africa: qui ei ipsā facilius explicare pos-
sem sententiā. Quod si potuissē: non ille hoc abs te tam longe posito inquireret: si tamen id tibi ex africa scrip-
sit. Nā quando scripserit nescio: tantū scio q; de hoc bene cognouerit cunctationē meā: unde me inconsulto fa-
cere uoluit. Quāq; si consuleret etiā magis hortarer: & gratias agerē: q; nobis cōferre oibus posset: nisi tu bre-
uiter rescribere q̄ respondere maluissēs. Credo ne supfluo laborāres ubi ego essem: quē putabas id optime scire
quod ille q̄sierat: ecce uolo ut illa sentētia etiā mea sit: sed nondū esse cōfirmo. Misisti ad me discipulos: ut ea do-
ceā: quæ nondū ipse didici. Doce ergo quod doceā: nā ut doceā multi a me flagitant: eisq; me sicut alia multa &
hoc ignorare confiteor. Et fortasse quis in os meū uerecundent: tamē apud se dicunt: Tu es magister i Israel: &
hæc ignoras? Quod quidem dominus ei dixit: qui erat unus illoꝝ: quos delectabat uocari rabbi: unde etiā ad
uerq; magistrū nocte uenerat: quia fortassis erubescēbat discere: qui docere cōsueuerat: me autē potius magistrū
audire: q̄ uelut magistrū delectat audiri. Recolo enī quid dixerit eis: quos præ cæteris elegit. Vos autē inquit no-
lite uocari ab hominibus rabbi. Unus enī est magister uester Christus Iesus. Nec alius docuit Moysen per ie-
thro: nec alius Cornelīū etiam per priorē Petrū: nec alius Petrū etiam per posteriorē Paulū. A quocūq; uerq; di-
citur. illo donante dicit: qui est ipsa ueritas. Quid si ideo adhuc ista nescimus: & ea neq; orando neq; legendo
neq; cogitando & ratiocinando inuenire potuimus: ut pbemus non solū indoctos quanta charitate doceamus:
uerq; a doctis etiā quanta humilitate discamus? Doce ergo quæso quod doceā: doce quod teneam: & dic mihi: si
animæ sigillatim in singulis nascentibus fiunt ubi in paruulis peccant: ut indigeant in sacramēto Christi remis-
sione peccati peccantes in Adā: ex quo caro est propagata peccati. Aut si non peccant: qua iusticia creatoris ita
peccato obligant alieno: cū exinde propagatis mēbris mortalibus inferunt: ut eas nisi per ecclesiā subuentum
fuerit: dānatio consequat: cū in eas potestate non sit: ut eis possit baptismi gratia subueniri. Tot igitur animæ
milia: quæ in mortibus paruuloꝝ sine indulgentia christiani sacramenti de corporibus exeūt: qua æquitate dā-
nantur: si nouæ creatæ nullo suo præcedente peccato: sed uoluntate creatoris singulæ singulis nascentibus adhæ-
serunt: quibus eas animandis ille creauit & dedit: qui utiq; nouerat: q; unaquæq; eas: nulla sua culpa sine bap-
tismo Christi de corpore fuerat exitura? Quoniā igitur neq; de deo possumus dicere: q; uel cogat aīas peccatri-
ces fieri uel puniat innocentes: neq; negare fas nobis est eas: quæ sine Christi sacramento de corporibus exierint
etiā paruuloꝝ non nisi in dānationem trahi: Obsecro te quomodo hæc opinio defenditur: qua credunt animæ
non ex illa una primi hominis fieri omnes: sed sicut illa una uniuersa singulis singulæ. Ea uero quæ dicuntur alia
contra hanc opinionē facile me puto posse refellere: sicuti est illud quo eam sibi quidam uidentur urgere: quo-
modo consumauerit deus omnia opera sua sexto die: & septimo requieuerit: si nouas adhuc animas creat. Qui-
bus si dixerimus: q; ex euāgelio in supradicta epistola posuisti. Pater meus usq; modo operatur. Respondent
operatur: dictū est institutas administrando: non nouas instituendo naturas: ne scripturæ geneseos contradica-
tur: ubi aptissime legitur consumasse deū omnia opera sua. Nam q; eū scriptū est requieuit se: utiq; a creādis no-
uis creaturis intelligendum est: non a gubernandis: quia tunc ea quæ non erant fecit: a quibus faciendis requie-
uit: quia consumauerat omnia: quæ ante q̄ essent uidit esse faciēda: ut deinceps non ea quæ nō erant: sed ex his
quæ iam erant crearet: & faceret quicquid faceret. Ita utrūq; uerq; esse monstratur: & quod dictū est requieuit
ab operibus suis: & quod dictū est usq; nunc operatur: quoniā Genesi non potest euāgelīū esse contrariū. Ve-
rū his qui hoc ideo dicunt: ne credatur modo deus: sicut illam unam: nouas animas quæ non erant: facere: sed
ex illa una quæ iam erat: eas creare uel ex fonte aliquo siue thesauro quodā quē tunc fecit: eas mittere facile re-
spondetur: etiā illis sex diebus multa deū creasse ex his naturis quas iam creauerat: sicut ex aquis alites & pisces:
ex terra autē arbores: scēnū: aīalia sed quod ea quæ non erant tunc fecerit manifestū est: nulla enī erat auis: nul-
lus piscis: nulla arbor: nullū animal: & bene intelligitur ab his creatis requieuisse quæ non erant: & creata sunt:
id est cessasse ne ultra quæ non erant crearent. Sed nūc qd̄ dicit animas nescio quo fonte iam existentes mitte-
re: nec de seipso tanq̄ suas particulas irrorare: nec de una illa originaliter trahere: nec pro delictis ante carnē cō-
missis carnis uinculis cōpedire: sed nouas creare singulas singulis suā cuiq; nascēti: nō aliqd̄ facere dicit: qd̄ an-
te nō fecerit. Iam enim sexto die fecerat hoīem ad imaginem suam: quod utiq; secundū aīam rationalem fecisse
intelligit. Hoc & nūc facit: nō instituēdo qd̄ nō erat: sed multiplicādo quod erat. Unde & illud uerq; est: q; a re-

Homo ad imaginē dei
creatus sibi ratio.

bus quæ non erant instituendis requieuit: & hoc uerum est: quod non solum gubernatio quæ fecit uerum etiam aliud: non quod nondum: sed quod iam creauerat numerosius creando usque nunc operatur. Vel sic igitur uel alio modo quolibet eximus ab eo quod nobis obiicitur de requie dei ab operibus suis: ne propterea non credamus nunc usque fieri aias nouas: non ex illa una: sed sicut illam unam. Nam quod dicitur quare facit aias eis quos nouit cito morituros: possumus respondere pariterum hinc peccata: uel conuici: uel flagellari: possumus etiam recte illius moderationi reliquere: quæ scimus omnibus temporaliter transuentibus rebus: ubi sunt etiam aialium ortus: & obitus cursu ornatissimum atque ordinatissimum dare: sed nos ista sentire non posse: quæ si sentiremus delectatione ineffabili mulceremur. Non enim frustra per prophetam: qui hæc diuinitus inspirata didicerat: dictum est de deo qui profert numerose sæculum: unde musica id est scientia sensus uel bene modulandi ad admonitionem magnæ rei etiam mortalibus rationales habentibus aias dei largitate concessa est. Vnde si homo faciendi artifex carminis: nouit quas quibus moras uocibus tribuat: ut illud quod canitur decedentibus ac succedentibus sonis pulcherrime currat & transeat: quanto magis deus cuius sapientia per quam fecit omnia longe omnibus artibus præferenda est: nulla in naturis nascentibus & occidentibus temporum spatia: quæ tanquam syllabæ ac uerba ad particulas sæculi huius pertinent in hoc labentium rebus: tanquam mirabili canticum: uel breuius: uel productius quam modulatio præcognita & præfinita deposcit præterire permittit. Hoc cum etiam de arboris folio dixerit: & de nostrorum numero capillorum: quanto magis de hominis ortu & occasu: cuius uita temporalis breuius productius uel non teditur: quam deus dispositor temporum nouit uniuersitatis moderamini consonare? Id etiam quod aiunt: omne quod in tempore cepit esse: immortale esse non posse: quia omnia orta occidunt: & aucta senescunt: ut eo modo credi cogant animam humanam: ideo esse immortale: quod ante omnia tempora sit creatus non mouet fidem nostram. Ut enim alia taceam cepit esse in tempore immortalitatis carnis christi: quæ tamē iam non moritur: & mors ei ultra non dominabitur. Illud uero quod in libro aduersus Ruffinum posuisti quosdam huic sententiæ calumniari quod deum dare animas adulterinis conceptibus uideatur indignum: Vnde conatur astruere meritis gestæ ante carnem uitæ aias quasi ad ergastula huiusmodi iuxta posse perducere: non me mouet multa cogitationem quibus hæc possit calunia refutari: & quod ipse respondisti non esse uitium semetis in tritico: quod furto dicitur esse sublatum. Sed in eo qui frumenta furatus est nec ideo circum terram non debuisse gremio suo semina confouere: quia fator imunda proiiceret ea manu: elegantissima similitudo est. Quæ & ante quam legerem nulla mihi obiectio ista de adulterinis conceptibus in hac questione faciebat angustias generaliter inuenienti multa bona deum facere: etiam de nostris malis nostrisque peccatis. Aialis autem cuiuscumque creatio habeat primum prudentemque consideratorem ineffabilem laudem creatori excitat: quanto magis creatio non cuiuslibet aialis: sed hominis. Si autem causa creandi queritur nulla citius & melius respondetur: nisi quia omnis creatura dei est bona: & quid dignius quam ut bona faciat bonus deus: quæ nemo potest facere nisi deus. Hæc & alia quæ possum sicut possum: dico aduersus eos qui hanc opinionem: qua creduntur aias: sicut illa una singularis fieri labefacta re conantur. Sed cum ad penas uentum est paruulorum magnis mihi crede coartor angustiis: nec quid respondeam prorsus inuenio. Non solum eas penas dico quas habet post hanc uitam illa damnatio quo necesse est trahatur: si de corpore exierint sine christianæ gratiæ sacramento: sed eas ipsas quæ in hac uita dolentibus nobis uersantur ante oculos: quas enumerare si uelim prius tempus quam exempla deficiet. Languescunt ægritudinibus: torquentur doloribus: fame & siti cruciatur: debilitantur membris: priuantur sensibus: uexantur ab imundis spiritibus. Demonstrandum est itaque quomodo ista sine ulla sua mala causa iuste patiatur. Non enim dici fas est: aut ista ignorante deo fieri: aut cum non posse resistere facientibus: aut iniuste ista uel facere uel permittere. Nunquid nam sicut illa aialia irrationalia recte dicimus in usus dari naturis excellentioribus: & si uitiosus sicut apertissime in euangelio uidemus: porcos ad usum desideratum concessos esse demonibus: hæc & de homine recte possumus dicere? Animal est enim: sed rationale: & si mortale. Anima est rationalis in illis membris: quæ tantis afflictionibus penas luit. Deus bonus est: deus iustus est: deus omnipotens est: hoc dubitare omnino dementis est. Tanto ergo malorum quæ fiunt in paruulis: causa iusta dicitur. Nepe cum maiores ista patiatur: solemus dicere: Aut sicut in iob merita examinari: aut sicut in Herode peccata puniri: & de quibusdam exemplis quæ deus manifesta esse uoluit: alia quæ obscura sunt: hominem coniectare conceditur: sed hoc in maioribus. De paruulis autem quid respondeam edisserere: si penas tantis nulla in eis sunt punienda peccata. Nam utique nulla est in illis ætate examinanda iusticia. De ingeniorum uero diuersitate quid dicam? Quæ quidem in paruulis latent: sed ab ipsis exordiis naturalibus ductum apparet in grandibus: quorum nonnulli tam tardi & obliuiosi sunt: ut ne prima quidem discere litterarum elementa potuerint. Quædam uero tanta sunt fatuitas: ut non multum a peccatoribus differant: quos Moriones uulgo uocant. Respondet fortasse corpora hoc faciunt: sed nunquid secundum hanc sententiam: quam defendi uoluimus: anima sibi corpus elegit: & in eligendo cum falleret: terrauit? Aut cum in corpus cogeret intrare necessitate nascendi alia corpora preoccupantibus animarum turbis: ipsa aliud non inuenit: & sicut in spectaculo aliquo locuta: ita carnem non quam uoluit: sed quam ualuit occupauit? Nunquid hic & talia possumus dicere: uel sentire debemus? Doce igitur quid sentire: quid dicere debeamus: ut constet nobis ratio nouarum animarum singulis corporibus sigillatim factarum. Ego quidem non de ingenitis: sed saltem de penas paruulorum quæ in hac uita patiuntur: dixi aliquid in libris illis de libero arbitrio: quod quale sit: & cur mihi in ista quam habemus in manibus questione non sufficiat: in timabo: & cum ipsum de tertio libro locum excerptum his litteris inseram. Nam ita se habet. De cruciatibus autem corporis quibus affliguntur paruuli: quorum per ætatem nulla peccata sunt: si animarum quibus animantur non prius quam ipsi homines esse ceperunt: maior querela & quasi misericors depromi solet cum dicitur quid mali fecerunt: ut ista paterentur? Quasi possit esse innocentiarum meritum antequam quisque nocere aliquid possit. Cum autem boni aliquid operatur deus: in emendatione maiorum cum paruulorum suorum qui eis cari sunt: doloribus ac mortibus flagellantur:

Nota

inimabiles pene

Moriones
Fatui
Bruij

flagellantur: cur ista non fiant: quod cum transierint pro non factis erunt: in quibus facta sunt: propter quos autem facta sunt: aut meliores erunt: si temporalibus incommodis emendati rectius elegerit uiuere: aut excusationem in futuro iudicii supplicio non habebunt: si uitae huius angoribus ad aeternam uitam desiderium conuerti noluerit. Quis autem nouit quid paruulis: de quorum cruciatibus duritia maior contundit: aut exercetur fides: aut misericordia probatur: quis inquam ergo nouit quid ipsis in secreto iudiciorum suorum bonae compensationis reseruet deus: Quoniam quicquid nihil recte fecerint: tamen nec peccantes aliquid ista perpessi sunt. Non enim frustra etiam infantes illos: qui cum dominus noster Iesus christus necandus ab Herode quaereret: occisi sunt: in honore martyrum receptos commendat ecclesia. Haec tunc dixi: cum hanc ipsam de qua nunc agitur uelle comunire sententiam. Sicut enim paulo ante commemorauit: quicquid illarum de animae incarnatione quatuor opinionum uera esset: inculpatam substantiam creatoris: & a nostrorum peccatorum societate remotissimam nitebar ostendere. Et ideo quaecumque illarum ueritate posset conuinci & repudiari: ad curam intentionis meae: quam tunc habebam: non pertinebat: quod quidem cunctis diligentiori disputatione discussis: quaecumque illarum recte uiceret caeteras: me securissimo fieret: quod etiam secundum omnes id quod agebam: uictum persistere demonstrabam. Nunc uero unam uolo si possum ratione recta eligere ex omnibus: & propterea huius ipsius de qua nunc agimus defensionem: in his quae commemorauit de illo libro uerbis meis attentius intuens: ualida firmamque non uideo: nam uelut firmamentum eius illud est quod ibi dixi. Quis autem nouit quod paruulus de quorum cruciatibus duritia maior contundit: aut exercetur fides: aut misericordia probatur. Quis inquam ergo nouit: quid ipsis paruulis in secreto iudiciorum suorum bonae compensationis reseruet deus: Quoniam quicquid nihil recte fecerint: tamen ne peccantes aliquid ista perpessi sunt. Sed hoc non immerito dici uideo de his qui uel pro christi nomine ac uera religione tale aliquid etiam nescientes patiuntur: uel sacramento christi iam ibuti sunt: quia sine societate iam unius mediatoris liberari a damnatione non possunt: ut possit eis etiam pro illis malis quae hic in diuersis afflictionibus protulerunt compensationem illa praestari. Nunc autem cum ista questio non possit absolui nisi etiam de his respondeat: qui post grauissimos cruciatibus sine sacramento christianae societatis expirant: quae circa eos compensationem cogitata est: quibus insuper & damnatio praeparata est: Nam & de baptismo paruulorum in eodem libro non quidem sufficienter: sed quantum illi operi satis esse uidebat utrumque respondit: quod etiam nescientibus & fide suam nondum habentibus prodest: non tamen de damnatione eorum paruulorum qui sine illo ex hac uita emigrant: tunc aliquid dicendum putauit: quia non quod nunc agitur agebatur sed ut omitteremus & contemneremus ea quae breui tempore patiuntur: nec transacta reuocantur: nunquid similiter contemneremus: quod per unum hominem mors: & per unum hominem resurrectio mortuorum: sicut enim in adam omnes moriuntur: sic & in christo omnes uiuificabuntur. Per hanc enim apostolicam doctrinam diuinam claraque sententiam satis euidenter elucet: neminem ire in mortem nisi per Adam: neminem ire in uitam aeternam: nisi per christum. Hoc est quippe omnes & omnes: quia sicut omnes homines per primam: hoc est per carnalem generationem pertinent ad adam: sic omnes homines ad secundam id est spiritalem regenerationem ueniunt: quicquidque ad christum perueniunt. Ideo ergo dictum est: & hic omnes: & ibi omnes quia sicut omnes qui moriuntur: non nisi in adam moriuntur: ita omnes qui uiuificabuntur: non nisi in christo uiuificabuntur. Ac per hoc quisquis nobis dixerit quoniam in resurrectione mortuorum uiuificari posse: nisi in christo tanquam pestis communis fidei detestandus est. Item quisquis dixerit quod in christo uiuificabuntur etiam paruuli: qui sine sacramenti eius participatione de uita exeunt: hic profecto & contra apostolicam praedicationem uenit: & totam condennat ecclesiam: ubi propterea cum baptizandis paruulis festinatur & curritur: quia sine dubio creditur aliter eos in christo uiuificari omnino non posse. Qui autem non uiuificatur in christo: restat ut in eadem damnatione maneat: de qua dicit apostolus: per unius delictum in omnes homines ad condemnationem: cui delicto obnoxios paruulos nasci: & omnes credit ecclesia: & ipse iam contra Iouinianum disputans: & exponens Ionam prophetam: sicut paulo ante commemorauit: fide ueracissima definiuisti. Credo & in aliis locis opusculorum tuorum: quae uel non legi: uel in praesentia non recordor. Huius igitur damnationis in paruulos causam requiro: quia neque aia: si nouae sunt singulis singula: uideo esse ullam in illa aetate peccatum: nec a deo dari aliquam credo: quam uideret nullum habere peccatum. An forte dicendum est in paruulo carnem solum esse peccati: Nouam uero illi aiam fieri qua secundum dei praecipia uiuente: in adiutorio gratiae dei: & ipse carni edomitae ac subiectae possit incorruptionis meritum comparari. Sed quia in paruulo aia nondum id agere potest: nisi christi accesserit sacramentum: per hanc gratiam carni eius acquiritur: quod illius moribus nondum potuit. Si autem sine illo sacramento aia paruuli exierit: ipsa quidam in aeterna uita erit: unde eam nullum peccatum potuit separare: caro uero eius non resurget in christo: non percepto aetate mortis illius sacramento. Haec opinionem nunquam audiui: nunquam legi: sed plane audiui & credidi propter quod locutus sum: & quia ueniet hora quod omnes qui in monumentis sunt: audient uocem eius & procedent qui bona fecerunt in resurrectionem uitae. Ipsa est de qua dicitur: & per unum hominem resurrectio mortuorum: ipsa est qua in christo omnes uiuificabuntur. Qui autem male egerunt in resurrectionem iudicii. Quid hic ergo de illis infantibus intelligendum est: qui prius quam possent agere uel bene uel male sine baptismo corpora exiit sunt. Nihil hic de talibus dictum est. Sed si caro eorum ideo non resurget: quia nec boni aliquid fecerunt: nec mali: nec illorum resurrectura est: qui percepta baptismi gratia in illa aetate defuncti sunt: in qua nihil bene uel male agere potuerunt. Si autem illi iter eos resurgent: id est iter eos qui bene egerunt: iter quos & illi resurrecturi sunt: nisi iter eos qui male egerunt: ne aliquas humanas animas credamus corpora sua non recepturas: siue in resurrectionem uitae: siue in resurrectionem iudicii. Quae sententia prius quam refellatur: ipsa nouitate iam displicet. Deinde quis ferat: si credant se illi qui ad baptismum cum suis paruulis currunt: propter carnem eorum: non propter animas currere. Beatus quidem Cyprianus non aliquod decretum condens nouum: sed ecclesiae fide firmissimam seruans ad corrigendum eos qui putabant aut octauum diem natiuitatis non esse paruulum baptizandum non carnem sed aiam dixit esse perdendam: & mox natum rite baptizari posse cum suis quibusdam episcopis censuit. Sed

contra Cypriani aliquā opinionem: ubi quod uidendum fuit: fortasse non uidi: sentiat quisque quodlibet: tantū
contra apostolicā manifestissimā fidē nemo sentiat: qui ex unius delicto omnes homines in condēnationē duci
prædicat: ex qua condēnatione nō liberat nisi gratia dei per Iesū Christū dominum nostrū. In quo uno omnes
uiuificantur: quicūque uiuificant: cōtra ecclesiæ suæ fundatissimū morē: nemo sentiat: ubi ad baptismū si ppter
sola paruulog: corpora curretur: baptizanti afferētur & mortui. Quæ cū ita sint: quæda causa est atq; reddē
da: quare dāentur aīa: quæ nouæ creatur singulis quibusque nascentibus: si præter Christi sacramentū paruu
li moriantur. Dānari enī eas si sic de corpore exierint: & sancta scriptura & sancta testis est ecclesia: unde & illa
de animarū nouarū creatione sentētia si hanc fidē fundatissimā nō oppugnat sit & mea: si oppugnat nō sit & tua.
Nolo mihi dicatur propter hanc sententiā debere accipi quod scriptū est. Qui finxit spiritū hoīs i ipso: & qui
finxit sigillatim corda eorū. Aliquid fortissimū atq; inuictissimū requirendū est: quod nos non cogat deū credere
ullarū animarū sine culpa aliqua dānatorē. Nā uel tantūde ualeat: uel plus est forsūtā creare q̄ fingere: & tamen
scriptū est Cor mundū crea in me deus. Nec ideo putari potest aīa hoc loco optare se fieri prius q̄ aliquid esset.
Sicut ergo iā existens creatur in nouatione iusticiæ sic iam existens fingitur cōformatione doctrinæ: nec illud
illud quod in Ecclesiaste scriptū est: & tunc cōuertet in terrā puluis sicut fuit: & spiritus reuertet ad dominū: q̄
dedit illū: istā cōfirmat sententiā: quā uolumus esse nostrā. Plus enī hic suffragatur eis: qui ex una putāt omnes
esse aīas. Nā sicut conuertit i quiunt puluis in terrā sicut fuit: & tamē caro de qua hoc dictū est: ad hominē nō
reuertitur: ex quo propagata est: sed ad terrā: unde primus homo factus est: Sic & spiritus ex illius unius spiri
tu propagatus: nō tamen ad eum reuertit: sed ad dominū: a quo illi datus est. Verū quia hoc testimoniū ita pro
istis sonat: ut nō omni modo huic opinioni quā defendi uolo uideat esse cōtrariū: admonēdā tantū credidi pru
dentiā tuā: ne talibus testimoniis ex his angustiis me coneris eruere. Nā licet nemo faciat optādo: ut uerū sit qd̄
uerū non est: tamen si fieri posset optare: ut hæc sentētia uera esset: sicut opto: ut si uera est: abs te liquidissime atq;
inuictissime defendat. Hæc autē difficultas etiā illos sequit: qui iā ex habēt alibi aīas & ab initio diuinorū ope
rum præparatas: a deo mitti opinant in corpora. Nā & ab his hoc idē quærit: si aīa inculpatā obediēter ueni
unt quo mittunt: cur in paruulis si nō baptizati uitā istā finierint puniunt? Eadē prorsus in utraq; sentētia dif
ficultas est. Illi sibi uident de hac facilius exire q̄stione: qui aīas alleuerant pro meritis uitæ prioris singulas sin
gulis corporibus implicari. Hoc enī putant esse i Adam: mori i carne scilicet: quæ propagata est ex Adā supplicia
pēdere: a quo reatu i quiunt gratia Christi liberat pusillos cū magnis. Hoc quidē recte: ueraciter: optimeq; qd̄
gratia Christi liberat a reatu peccatorū pusillos cū magnis. Sed in alia superiore uita peccare aīas: & inde præci
pitari in carceres carnos nō credo: nō acquiesco: nō cōsentio. Primo quoniā nescio p quos circuitus fieri id aiūt
isti ut post nescio quāta uolumina sæculorū iteꝛ ad istā sarcinā corruptibile carnis & supplicia pendēda redeū
dum sit: qua opinione quid horribilius cogitari possit ignoro. Deinde quis tandē iustus defūctus est: de quo nō
si isti uera dicūt: solliciti esse debeamus: ne i sinu Abrahæ peccās in flāmas illius diuitis deiiciat? Cur enī non &
post hoc corpus peccari possit: si & ante potuit? Postremo longe aliud est i Adā peccasse. Vnde dicit apostolus.
In quo omnes peccauerunt: & aliud est extra Adā nescio ubi peccasse: & ideo in Adā id est in carnē: quæ ex Adā
propagata est: tanq̄ in carcerē trudi: illā uero opinionē q̄ ex una fiant omnes aīas: nec discutere uolo nisi necesse
sit. Atq; utinā ista de qua nunc agimus: si uera est: sic abs te defendat: ut hoc necesse iā nō sit. Quāuis autē desi
derē: rogē: uotis ardentibus exoptē: & expectē: ut per te mihi dominus huius rei auferat ignorantiam: tamen si
quod absit minime meruero: patientiā mihi petā a domino deo nostro: i quē sic credimus: ut aliqua nobis non
apiri etiā a pulsantibus nullo modo aduersus eum murmurare debeamus. Meminerimus ipsis apostolis dictū
Multa habeo uobis dicere: sed non potestis illa portare modo. In his q̄tum ad me attinet etiā hoc deputē. Nec q̄
hoc sciā me idigner indignū: ne hoc ipso etiā cōuincar indignior. Multa enī alia similiter nescio: quæ cōmemora
re uel numerare non possū: & hoc tolerabiliter ignorarē: nisi metuerē ne aliqua istarū opinionū contra illud qd̄
firmissima fide retinemus incautis obrepet mētibus: sed ante q̄ sciam quæ nā earū potius eligenda sit: hoc me nō
temere sentire profiteor eā: quæ uera est nō aduersari robustissimæ ac fundatissimæ fidei: qua christi ecclesia:
nec paruulos hoīes recentissime natos a dānatione credit: nisi per gratiā nominis christi: quā in suis sacramētis
commendauit posse liberari.

Dialogus ab incerto auctore: ex uariis scriptis & epistolis sanctorum Augustini atq; Hieronymi excerptus
atq; collectus. In quo de origine animæ: & unde culpam contraxerit disputatur. In cuius præfatione diuersæ ca
tholicorum atq; hæreticorum de ea quæstione sententiæ referuntur.

Epistola. LV.

Vm apud uos cælestis eloquentia purissimi fontis & litterarum omnium fluenta redundant: ac so
lida secundum uerticē sanitas uestra cuncta firmo statu membra contineat: miror stupore mētis at
tonitus: cur stillicidium isulani riui dignemini haurire: nitores corporis infirma medentes. Magis
ergo quæ de græcorum mutauit fontibus sitientibus proferam: atq; latinorum latices limpidi
mos ad uestri cordis secreta perducam. Origenes igitur qui nullum proprie de anima edidit librum in catalo
go ecclesiasticæ prædicationis animæ faciens mentionem: hæc dicit: de anima uero utrum ex feminis traduce du
catur: ita ut ratio ipsius uel substantia inserta ipsius corporis seminibus habeatur: an uero aliud habeat initium: si
genita est: aut non genita: uel certe si extrinsecus corpori inditur: necne non satis manifesta prædicatione distin
guitur. Item in libro quem de epistola apostoli ad Titum scripsit. Siquis ait rationem humanæ animæ requi
rat: cum de ea neq; ex feminis traduce ducatur: neq; quod honorabilior & antiquior corporum compage sit tra
diderit ecclesiastica regula: propter quod multi nec comprehendere potuerūt aliter sentiri oportere de animæ
ratione:

De Origine animae

ratione: sed & qui aliter sentire uel differere uisi sunt: a nonnullis in suspitione habent: uelut noui aliquid introducen-
 tes. Fateat autem idem ipse Origenes in praefatis opusculis: sed Eusebius Caesariensis: & Pamphilus martyr: Basilus
 quoque & Gregorius: Dichanusque & Rufinus: similiter in suis unius substantiae omnes esse animas: & imortales & ratio-
 nables liberi arbitrii ac uoluntatis: iudicandas quoque esse piis quae in hac uita gesserunt: esse tamen eas sanctas a deo quae
 uniuersa creauit & condidit. Quando autem factae sint omnes simul: aut tunc per singulos nascuntur: quod periculi esse aiunt: al-
 ter e duobus opinari: Athanasius Hilarius & Ambrosius praeparatis iam in uentre mulierum: de formatisque corpori-
 bus: tunc ad praesens creari animas: & inferi deformato iam corpori criminantur. Iam uero illi qui ex traduce animas uenire confir-
 mant: & simul corporali eas semine seminari: siquidem ut quidam ipsorum affirmare solent: non aliud dicunt esse animam quam
 insufflationem spiritus dei: illam scilicet quam in initio facturae mundi deus insufflasse dicitur in Adam: de ipsa dei esse eam sub-
 stantiam profitentes. Quomodo non isti uidebunt quodam modo haec praeter scripturae regulam & rationem pietatis asserere: quod
 substantia dei est quae peccat: Si anima quae de substantia dei est peccat: in super etiam quae & poenis subdenda sit pro peccato.
 Sed & illud se quod per absurdum est icurrere non uident: quia necesse est eam simul cum corpore mori: & esse mortalem: si si-
 mul cum corpore: uel seminata uel formata uel nata est. Tum deinde illi: id est Apollonius: Tertullianus: Popeius:
 Arnobius: Lactantius: atque Apollinaris: qui unam quaedam ex nullis substantiis a deo factam esse dicunt animam: id est illam
 quae prima facta est in Adam: & ex Adam omnium hominum animas existere: & secundum corporalem sine dubio successione tra-
 ducere quoque fieri animas: etiam ipsi quae aliud ostendunt: nisi animas esse mortales. Si enim sicut animalia caetera ex solo semine ori-
 untur: ita etiam de hominibus sentimus: ut cum corpore simul in eodem semine etiam anima defendat: quod dicimus de his qui imper-
 fekti adhuc & de uentre absorbi sunt: & qui nonnunquam etiam ante quam masculorum naturali receptaculo semina sunt susce-
 pta depereunt: In quibus sine dubio inuenitur quod simul etiam ille quae naturali ratione semibus insertae erant anima: extin-
 ctae sint pariter & corruptae: Siue ergo ex insufflatione domini sunt: siue ab una quae prior sancta est: necessarium est si-
 mul ut cum corporibus corrumpantur: sic eadem corporalibus etiam originem sumunt secundum ipsorum rationem. Aut enim nihil om-
 ni ex rationabili: atque imortali anima participauit illud quod adhuc in uentre correptum est. Et repulsa est illa ratio: quae affir-
 mat: eam in semine traduce simul cum corporibus seminata: aut si participat: necessitas imminet confiteri mortalem
 esse animam quod fides nostra utique non recipit domino declarante de factorum animas & colloquium apud inferos habuisse:
 & Lazari scilicet in beatorum sedibus ouante: & diuitis flagrantem in incendiis. Esse namque animas imortales: non tantum di-
 uini sed & philosophorum pleni sunt libri. Quod taliter esse Theobrotus Ambratiotha in Platonis libro Socra-
 te disputante didicerat: qui homicida sibi esse non timuit: ac se altissimo praecipitauit muro: dum & nullum post mor-
 tem autumat restare iudicium & sine discrimine aliquo merito: omnes animas post corpora aequaliter ferri arbitratur
 ad caelum: quod a deo pro uero tenuerunt: & sic illos omnes saeculi sapientes: una nebula huius erroris inuoluit: ut & ipse
 tam laudabilis ut putat doctor homicidae ipsum se priuati: ne publice occideret: occiderit. Sic quoque Cato lecto in
 nocte ad lucernas Platonis libro qui immortalitatem animae docet: stricto gladio reuelatum manu pectus semel iterumque
 percussit: Redeamus ad illas praeterea sanctorum nobilissimas disputationes: non in academiae nemorosae obscuris te-
 ctas umbraculis: sed caelesti illustratas ex lumine. Beatus itaque Hieronymus tam sanctum Victorinum martyrem: quam
 platonemque catholicos securus: se potius fieri: quam propagari animas: secundum illud quod in euangelio scriptum est: Pater meus
 quotidie operatur: & ego operor credere significauit. Sanctus quoque Augustinus hanc opinionem in octo admodum
 uolumibus uerbis tueri cernit. Sed cum originale peccatum poenaeque paruulorum: qui sine baptisate moriuntur
 declarare nititur: a deo factam in Adam: & ex ipsa omnium hominum animas existere: tam suis argumentis: quam scripturae testimo-
 niis: ut est illud: anima quae ingressa sunt cum Iacob aegyptum: & egressa de femore illius: amplecti propensius conperit.
 Huius assertionibus beatus Gaudiosus episcopus animae & corporum: promptissimus medicus: nostris temporibus
 unus martyr: cum nobiscum colloquium familiariter habuisset per totam orationis suae seriem euidentissimis ap-
 probationibus usus est. At uero sanctus Ambrosius quem iam superius inter uiros apostolicos memorauimus
 inhonestum inquit puto animas cum corporibus generari ut anima nascatur ex anima: quod nec anima ipsi conpetit: aut si cer-
 te singulae caelesti potestate factae sunt: & ex ipsis caeterae natae sunt: potest ex una Adae anima credibile uideri caete-
 ras nasci: sed non conuenit: quia soli deo hoc possibile fuit: ut simplex generaret: nec caeteris concederetur: quod
 tam mysticum est in causa Saluatoris: ut non solum a solis gentilibus uel iudaeis: uerum etiam ab ipsis qui christiana
 nos se dicunt incredibile putetur. Photiniani enim hanc fidem spernunt: non credunt deum generasse. Nam si
 eo tempore igitur quo seminatur corpus & anima: costam sublatam legimus: non tamen animam natam ex ani-
 ma. Sed si costa secum habuit animam: iam non nata est: si detracta in partem. Sed nec hoc scriptum est. Pro-
 pheta enim Zacharias inter caetera: qui plasmam inquit animam hominis in eum. Nec Esaias ab his dissentiens
 ait. Sic dicit dominus deus qui fecit te: & finxit te in utero. Sic ergo in utero fingitur: iam formato corpori tribui-
 tur. Cum enim omnia membra implet corporis: figurata dicitur in corpore: ut sicut aqua cum sit sine effigie: mis-
 sa tamen in uas figurata uideatur: ita & anima cum sit natura incorporea & simplex: formatur in corpore singula
 membra uiuificans: quod quidem Moyses manifestius tradidit dicens: Siquis percusserit mulierem in utero ha-
 bentem & abortiuerit: si formatum fuerit: det animam pro anima. Si autem informatum fuerit: multet pecu-
 nia: ut probaret non inesse animam ante quam formam. Itaque si iam forma corpori datur: non in conceptu corporis
 nascitur cum semine deriuata: nam si cum semine: & anima existit ex anima: multae animae quotidie pereunt: cum
 semen fluxu quodam non profecit natiuitati. Sed si prius respiciamus: uidebimus quid sequi debeamus. Con-
 templemur facturam Adae. In Adam enim exemplum datum est ut ex eo intelligatur: quia iam formatum cor-
 pus accepit animam. Nam potuerat deus animam limo terrae admiscere: & sic formare corpus. Sed ratio infirmatur
 quia primum oportebat domum compaginari: & sic habitatorem induci: anima certe quia spiritus est: in sicco habitare

Plato in Somnia de immortalitate animae

Cato H

nō potēdeo in sāguine fertur. Cū ergo corporis liniamēta cōpacta nō fuerit: ubi erit aīa? An foras uagatur quā-
diu imitatur? Cū rō tradat sic dari eā: ut aīa i corpus nō ociosa uagetur. Sed ex quo detur: dicāt q aliud putāt ex
mare an ex fēmina: Nō cōuenit: qā aliud in exēplo ē: pponunt. n. ex uiro cū costa datā & aīam: qd multis rōni-
bus infirmari docuimus. Vnde forte uideatur dari ex fēmia maxie ppter Saluatorē: quē scimus sine cōplexu
carnis de spū sancto natū ex fēmina: qd si arbitrātur plus dāt fēminis. Auctoritatē. n. uiri mutāt in fēminam:
Cū. n. tā corporis q aīa originē ex uiro dicāt: cōuertunt se: ut id qd potius est ex muliere dicant. i. aīam: qd uero
minus est. masculo. i. corpus. Cum manifestū sit ordinē exēpli a deo traditum imitari nō posse: qui ergo aīas ex
una propagari assērent: & nō in corpora iuxta exēplū primi hoīs a deo quotidie fieri: anathema sint. AVGV/
STI. Sācte fr Hieronime consulens te de his quae nescio oro deū ut fructuosum esse nobis uelit: **Q**uanq. n. te
multo q ego sim aetate maiorē: tamen etiā ipse iā senex consulo. Sed ad discendū qd opus est: nulla mihi aīas se-
ra uideri pot: quia & si senes magis decet docere q discere: magis tamē discere q qd doceāt ignorare. HIERO.
Beate papa Augustine in scripturas: si placet cāpo sine nō inuicē dolore laudamus: Noli igi ānoē existimare
nos numero: nec sapiam canis reputes: sed canos sapiā scriptura testante: cani hoīs prudētia eius. Noli inq fidē
pensare tēporibus: ne me iccirco meliorē putes: q prior in christi exercitu cōperi militare. AVGV. Accipe igi
& quae mihi peto aperire: atq; differere non graueris. **Q**uestio de aīa multos mouet: in quibus & me esse confi-
teor: nam quid de aīa firmissime teneā non tacebo. HIERO. Metiris nos uirtutibus tuis: & paruos magnus ex-
tollis: ultimāq; partē conuiuī occupas: ut pūffamiliā iudicio proueharis. Sed uelle fateor: sed eniti pūffero: ma-
gistrum tenuens: comitem spondebo: petenti datur: pulsanti aperitur: qrens inuenit: discamus i terra: quorū no-
bis scīa pūffeneret in caelo. AVGV. Certus etiā sum aīam nulla dei culpa: nulla dei necessitate uel sua: sed pro-
pria uoluntate in pētū esse collapsam: nec liberari posse de corpore mortis huius: uel suae uolūtatis uirtute tā
q sibi ad hoc sufficiente: uel ipsius corporis morte: sed grā dei per iesum christum dominū nīm. HIERO. Ani-
ma immortalis: inuisibilis & incorporealis est: secundum gratiorē dico corporis nostri substātiā: dico uel eo cer-
te tpe punietur: & supplicium sentiet: quando pristinū corpus receperit: ut cū quo peccauit: cū ipso puniatur.
AVGV. Dicitur conceptio humana sic procedere: primis sex diebus quasi lactis habeat similitudinē: seqnti-
bus nouem diebus conuertatur in sanguinē: deinde. xii. diebus solidetur: reliquis. xv. formetur usq; ad perfecta
liniamēta oīum membrog: & hinc iam reliquo tempore usq; ad tēpus partus magitudine augeatur. HIE-
RO. Sicut nescis uiam spūs & aīa ingredientis in paruulum: & ignoras ossium & uenarū uarietates in uentre
pregnantis: quō ex uili elemēto corpus hoīs in diuersas effigies artusq; uarietur: & de eodem semine aliud mol-
lescat in carnibus: aliud duretur in ossibus: aliud in uenis palpitet: aliud ligetur in neruis: ita dei opera scire non
poteris qui factor est omnium. AVGV. De aīa incarnatione utrū ex illa una quae primo hoī data est: sic certe
ppagent. An singulis qbusq; nouae etiā mō fiant. An alicubi iā exēstētes: uel mittant diuinitus: uel sponte labā-
tur in corpora. **Q**uae nā sit eligenda opinio scire desidero. HIERO. Super aīa statu memini uīa qstionula:
immo maxime ecclesiasticā qstionis. Vtrū lapsa de caelo sit: ut Pythagoras philosophus oēsq; platonici & Ori-
genes putant: an ppria dei substātia: ut Stoici Manichaeus & isāna priscilliani hāresis suspiciant: an in thesau-
ro habeant dei olim cōditae: ut quidā ecclesiastici stulta pūssioē cōfidunt: an quotidie a deo fiant: & mittant in
corpora secundū illud qd in euāgelio scriptū est. Pater meus usq; mō operat: & ego operor: an certe ex traduce
ut Tertullianus Apollinaris: & maxima pars occidentaliū autumat: ut quomō corpus ex corpore: sic aīa nascat
ex aīa: & simili cū brutis aīantibus conditione subsistat. AVGV. Hoc certe sentis q; singulas aīas singulis nascē-
tibus etiā modo deus faciat: cui inīa ne obiciat: q; omnes creaturas sexto die consumauerit deus: & septimo
requieuerit: adhibes testimonium ex euāgelio: pater meus usq; nunc operat. HIERO. **Q**uid enim ambigui-
tatis in dicto est: ut diuersae intelligentiae tribuatur occasio. Constat: & super hoc nulla contentio est. AVGV.
Doce ergo quae so: quae doceam: doce qd teneam. Et dic mihi si aīa sigillatim in singulis: hodieq; nascentibus fi-
unt: ubi in paruulis peccent: ut indigeant in sacramento christi remissione peccati peccantes in Adā: ex quo ca-
ro est propagata peccati: aut si non peccant: qua iusticia creatoris ita peccato obligant alieno. Cum exinde p-
pagatis membris mortalibus inferuntur: ut eas nisi per ecclesiam subuentum fuerit: damnatio consequat: cum
in eae potestate non sit: ut eis possit grā baptismatis subuenire. HIERO. Alienati sunt pētōres a uulua: erraue-
runt ab utero: locuti sunt falsa: statim ut nati sunt subiacere peccato: in similitudinē prauaricationis Adā: q
est forma futuri. Illud quoq; quod in uolumine Iob scriptum est: nunquid mundus erit homo coram deo aut in
opibus suis irreprehensibilis uir? Si aduersus famulos suos non credit: & contra angelos suos prauum quid rep-
perit: quanto magis in his qui habitant domos luteas: e quibus & nos de eodem luto sumus. Nullus enim absq;
peccato: nec si unius quidem diei fuerit uita eius. Si enim stellae non sunt mundae in conspectu dei: quanto ma-
gis uermis & putredo: & hi qui peccato offendentis Adam tenentur obnoxii. AVGV. Obsecro te quomō hae
opinio defenditur: qua creduntur animae non ex illa una primi hominis fieri omnes: sed sicut illa una uni: ita sin-
gulis singulae. Ea uero quae dicuntur alia contra hanc opinionem facile me puto posse refellere: sicuti est illud:
quod quidam sibi eam uidentur urgere: quomodo consummauerit deus omnia opera sua sexto die: & septimo
die requieuit: si nouas adhuc animas creat. **Q**uibus si dixerimus quod ex euāgelio quod supra posuisti: Pa-
ter meus usq; nunc operatur. respondet operatur: dictum est instituras administrando: non nouas insti-
tuendo. HIERO. Hic locus apud imperitos & scripturas sanctae meditationem usumq; & scientiam non ha-
bentes: uidetur opinioni tuae prima fronte blandiri. Ceterae discussus facile soluitur: & cum testimonia scriptura-
rum aliis comparaueris testimoniis: ne sibi spiritus sanctus pro qualitate locorum & temporum uideatur esse
contrarius:

Formatio foetus

contrarius: secundū illud quod scriptū est: abyssus abyssum inuocat in uoce catharactæ suæ. Cerno quo tua iē-
 dat assertio: sed de hoc in posterioribus differendū est: ne dū miscemus quæstionibus quæstiones obscurā audiētibus
 intelligentiā relinquamus. AVGV. Verū est quod a rebus quæ nō erāt istituēdis requirit: & hoc uerū est: quod non solū
 gubernādo quæ fecit: uerū etiā aliquid non quod nōdū est: sed quod iam creauerat numerosius creando usque nūc ope-
 rat. Vel sic ergo uel alio quolibet mō eximus ab eo quod nobis obicit de requie dei ab opibus, ne propterea nō cre-
 damus nunc usque fieri aīas nouas: non ex illa una: sed sicut illam unā. Nā quod dicitur: quare facit aīas eis quos nouit ci-
 to morituros: possumus respondere parentū hinc pētā uel cōuinci uel flagellari. HIERO. Super quo quid mi-
 hi uideretur: in opusculis cōtra Ruffinū olim scripsisse me noui: aduersū eum libellū quē factæ memoriæ Ana-
 stasio episcopo romanæ ecclesiæ dedit: in quo lubrica & stulta ac subdola cōfessioe dū auditor: simplicitati illu-
 dere nititur: siue fidei imo p̄fidie illulit. AVGV. Quod i libro aduersū Ruffinū posuisti quosdā huic sinæ ca-
 lūniari: quod deū dare aīas adulterinis cōceptibus uideatur indignū: unde conatur astruere meritis gestæ ante car-
 nem uitæ aīas quasi ad ergastula huiusmodi iuste posse p̄ducī: non me mouet multa cogitantē: quibus hæc pōt
 calūnia refutari. Et quod ipse respondiisti: nō esse uitiū sementis in tritico quod furto dicitur esse sublatū: sed in eo qui
 frumēta furatus est. Nec iccirco terrā nō debuisse gremio sua semina cōfouere: quia sator imunda ea proiecerit
 manu: elegantissima similitudo est: quā & ante quod legerem: nullas mihi obiectio ista de adulterinis scētibus i hac
 quæstione faciebat angustias: generaliter intuenti multa bona deū facere etiā de nris malis prauisquē peccatis. Aīa
 autē cuiuscūque creatio si habeat prudētē piūque consideratōre: ineffabile creatori laudē excitat: quō magis crea-
 tio non cuiuslibet aīalis: sed hoīs. Si autē causa creandi queritur: nulla citius & melius respondetur: nisi quia cre-
 atura dei bona est: & quid dignius quā ut bona faciat deus bonus: quæ nemo potest facere deus. Hæc & alia quæ
 possum: & sicut possum dico aduersum eos qui opinionē hanc: quæ creduntur aīa sicut illa una singulis fieri: la-
 be factare conantur. HIERO. Antonius enim orator egregius: cuius laudibus Tullius personat disertos se ait
 uidisse multos: eloquentē adhuc neminē. Noli igitur mihi orator: & nō tuis floribus ludere: per quos solent ipe-
 ritos atque pueros aures decipi. sed simpliciter dic quid sentias. AVGV. Cum ad p̄enas uentum est paruulorū:
 magnis mihi crede coartor angustias: nec quid respondeā prorsus inuenio: nō solū eas p̄enas dico: quas habet
 post hanc uitā illa dānatio: quo necesse est trahantur: si de corpore exierint sine christiāuæ gr̄æ sacramēto. Sed
 eas ipsas quæ in hac uita dolentibus nobis uersantur ante oculos: quas enumerare si uelim: prius tempus quā exē-
 pla deficient: languescunt ægritudinibus: torquentur doloribus: fame & siti cruciantur: debilitantur membris:
 priuantur sensibus: uexantur ab imundis spiritibus. Demonstrandum est utique quomodo ista sine ulla sua ma-
 la causa iuste patiantur. Non enim dici fas est: aut ista ignorante deo fieri: aut eum non posse resistere facienti-
 bus: aut iniuste ista uel facere uel permittere. HIERO. Diuersis testimoniis scripturæ: eadem in quæstione ueris
 in theatrales præstigijs: qui unum eundēque hominem personæ uarietate mutata in Martem Veneremque per-
 ducunt: ut qui prius rigidus & truculentus inceserat: postea soluatur in molliē foeminæ. AVGV. Dū te ira-
 tum sensero: nihil aliud quā ueniā depræcabor. HIERO. Quæso ut patienter audias: nō enim de aduersario ui-
 ctoria: sed cōtra mendaciū quærimus ueritatē. AVGV. Nunquid nā sicut aīalia irrationabilia recte dicimus in usus
 dari naturis excellentioribus: & si uitiosis: sicut apertissime in euāgelio uidemus: porcos ad usū desideratū con-
 cessos esse dæmonibus. Hoc etiā de hoīe recte possumus dicere: Aīa est. n. sed rōnale: & si mortale: aīa est rōna-
 lis in illis mēbris quæ tātis afflictioibus p̄enas luit: deus bonus: deus iustus: deus omnipotens est: hoc dubitare oi-
 no demētis est: Tantorū ergo malorū: quæ fiūt in paruulis causa iusta dicat. Nēpe cū maiores ista potiant: sole-
 mus dicere: aut sicut in Iob merita examinari: aut sicut in Herode peccata puniri: & quibusdā exemplis quæ deus
 manifesta esse uoluit: alia quæ obscura sunt hominū coniecturæ concedit: sed hoc in maioribus. De paruulis autē
 quid respondeamus edisserere: si tantis p̄enis nulla in eis sunt punienda peccata. Nā utique uillas est in illis ætati-
 bus examinanda iusticia. HIERO. Dedit Ecclesiastes primo oīum mentē suā ad sapiām requirendā: & ultra li-
 citū se extēdens uoluit causas rōnesque cognoscere: quare paruuli corripentur a dæmōe. Cur naufragia & iustos
 & impios pariter absorberent: Vtrū & hæc & his similia casu euenirent: an iudicio dei: Et si casu: ubi p̄uidencia
 si iudicio: ubi iusticia dei. AVGV. Doce igitur quid dicere: quid sentire debeamus: ut constet nobis ratio nouarū
 aīarū singulis corporibus sigillatimque factarū. HIERO. Videris mihi obliuiosus esse: & quasi nihil supra dictū
 sit per eandē disputationis reuerti lineas: hoc enim longa dissertione concussum est. AVGV. Dānationis in par-
 uulos causam requiro: quia neque aīarū si nouæ fiunt singulis singulæ uideo esse ullum i hac ætate peccatum: nec
 a deo damnari aliquam credo: quam uidet nullum habere peccatum. An forte dicendum est in paruulo carnē
 solam esse peccati: nouam uero illi animam fieri: qua secundum dei præcepta uiuente in adiutorio gratiæ chri-
 sti: & ipsi carni edomitæ ac subiugatæ possit in corruptionis meritum comparari. HIERO. Demus operam ut
 perniciosissima hæresis de ecclesia auferat: quæ semper simulat p̄nitentiā: ut docendi in ecclesijs habeat fa-
 cultatem: ne si aperta se luce prodiderit: foras expulsa moriatur. AVGV. Querenda causa atque reddenda est:
 quare damnentur animæ: quæ nouæ creantur singulis quibusque nascentibus: si præter christi sacramētum par-
 uuli moriantur: damnari enim eas si sic de corpore exierint: & sancta scriptura & sancta est testis ecclesia. Vnde
 illa de animarum nouarum creatione sententia: si hanc fidem fundatissimam non oppugnat. sit & mea: si oppu-
 gnat non sit & tua: Nolo mihi dicatur pro hac sententia debere accipi quod scriptum est. Qui finxit spiritum
 hominis in ipso: & qui fingit sigillatim corda eorum: aliquid fortissimum atque inuictissimum requirendum est
 quod nos non cogat deum credere ullarum animarum sine culpa aliqua damnatorem. Nam uel tantūdem ua-
 let: uel plus est forsitan creare quā fingere: & tamen scriptum est: cor mundum crea in me deus. Nec ideo putari

pōt anima hoc loco optare se fieri prius q̄ aliqd̄ esset. sicut ergo iā existēs creatur inuatiōe iusticiā: sic iam existēs fingitur cōfirmatiōe doctrinā. Nec illud qd̄ in Ecclesiaste scriptū est: tūc cōuerte in terrā puluis: sicut fuit: & reuertet spūs ad dominū: q̄ dedit illū istā confirmat in iām: quā uolumus esse nostrā. Plus. n. hoc suffragat eis qui ex una putant oēs esse aīas. Nā sicut conuertit inquit puluis in terrā sicut fuit: & tamē caro de qua hoc dictum est ad hoīem nō reuertit: ex quo propagata est: sed ad terrā unde primus homo factus est: sic & spūs ex ipsius unius spiritu propagatus: non tamen ad eum reuertitur: sed ad dominum a quo illi datus est: Vex̄ quia hoc testimonium ita pro istis sonat: ut non omnino huic opinioni quam defendi uolo: uideatur esse contrariū: admonendam tantum credidi prudentiam tuam: ne talibus testimoniis ex his angustiis me coneris eruere. Nā licet nemo faciat optando ut uex̄ sit quod uex̄ non est: tamen si fieri posset: optarem ut hęc sententia uera esset. Et sic opto: ut si uera est: abs te liquidissime atq; inuēctissime defendatur. HIERO. Proposuiti testimōia: quæ non de alterius scripturæ loco: sed de propriis libris absoluta sunt. Reuertatur puluis in terram suam unde sup̄tus est: & spiritus reuertatur ad dominum qui dedit illum. Ex quo satis sunt ridendi: qui putant animas cū corporibus fieri: & non a deo sed a corpore parente generari. Cum enim caro reuertatur in terram: & spiritus redeat ad deum qui dedit illum: manifestum est: deum parentem esse aīas: non hoīes. AVGV. Illā uero opinionem q̄ ex una fiant oēs nec discutere uolo nisi necesse sit: atq; utinā ista de qua nūc agimus: si uera est: sic abs te defendatur: ut hoc necesse iam non sit: quis aut̄ desiderem: rogem: uotis ardentibus exoptē: & expectē: ut per te mihi dominus huius rei auferat ignorantiam: tamen si quod absit: minime meruero patientiam mihi petā a domino nostro. HIERO. Juxta beatum apostolum: unusquisq; in suo sensu abundat: alius quidem sic alius autē sic. Certe quicquid dici potuit: & sublimi ingenio de scripturæ sanctæ hauriri fontibus: a te positum atq; disertum est: Sed quæso reuerentiam tuam parūper patiaris ne me tuum laudare ingenium. Nos enim inter nos eruditionis causa differimus. Ceteri æmuli & maxime hæretici: cum diuersas inter nos sentētias uiderint: de animi calumniabuntur rancore descendere. Mihi aut̄ decretum est te amare: suscipere: colere: mirari. tuaq; dicta q̄ si mea defendere. AVGV. Qui animas ex una propagari asserūt: quam deus homini primo dedit: atq; ita eas ex parentibus trahi dicunt: si Tertulliani opinionem sequuntur: profecto eas non spiritus: sed corpora esse contendunt: & corpulentis feminibus exoriri: quo peruersius quid potest dici: HIERO. Quid dicunt prius animas fuisse q̄ natæ sunt: & non corpori secundum exemplum primi hominis a deo quotidie fieri anathema sint. AVGV. Quis negat non unius tantum sed omnis animæ creatorem factoremq; deum: nisi qui eius eloquiis apertissime refragatur: Sine ulla ambiguitate per prophetam dixit: omnem flatum ego feci animas scilicet intelli uolens. HIERO. Dominus in euangelio uidete inquit ne contemnatis unum ex his pusillis. Dico enim uobis quia angeli eorum semper uident faciem patris mei qui in cælis est. Magna dignitas animarū: ut unaquaq; habeat ab ortu natiuitatis in custodiam sui angelum designatum. Sufficiat nobis memorata crudelitas: & nostra tandem finiatur oratio. Ecce deo fauēte feci quod flagitasti: immo quod potui: rationem animæ iuxta exemplum primi hominis: & uerbum Saluatoris a domino deo quotidie fieri: iamq; formato corpori dari: totumq; cursum eius breuiter licet saltibus potius si dici fas est: q̄ passibus pro festinatione ad finem usq; perduxit: atq; p̄tenuitate ingenio mei per cunctos ecclesiæ magistros: præsertim per duos pinguedinis libros. AVGV. uide licet & Hieronymum assistentes aureo dextra & læuaq; candelabro instar duorum cæli luminarium: cognitio ni ad liquidum tradidi: de q̄ plurimis eorum opusculis: sua eis sollerti uigilantia: & sagaci perquisitione inuestigata restituens dicta: loqui ueluti præsentis alternis uicibus feci. Quid tam rectum: quid tam uerū: quid tam catholicum: quid solē clarius ad instructionem omnium magis utile: uel contra hæreticos certe: qui inimica aduersum nos mente defæuiunt: quid tam irreprehensibile? Vos ergo catholicorū uiros: præcepta tenaciter assequendo: iusti hæredes sed & necessarii inueniemini: qui latiali eloquio pollentes sapientioribus præferamini: & non magis stillantis liquoris: sicut præfatione comprehendit: q̄ inundantium fluuiorū ubertate rigati redūdetis fluentis sanctorū.

Incipiūt Epistolæ beati Hieronymi de questionibus ueteris & noui testamenti in unū congestæ.

Secunda pars principalis totius uoluminis: quæ de scripturis sacris christianū hominē erudit.

Epistola bti Damasi urbis romanæ episcopi ad beatū Hieronymū de quinque q̄stionibus p̄positis ad scribendū excitantis: monentis fructū studio: in scribendo consistere: quæ q̄stionum tituli in epistola inferunt.

Dilecto in christo filio Hieronymo presbytero Damasus in domino salutē. Dormientem te sōgo iam tēpore legentem potius q̄ scribentē: quæstionculis ad te missis excitare disposui: non quo & legere non debeas (Hęc. n. ueluti quotidiano cibo alitur & piguescit oratio) sed quo refectionis sit fructus iste si scribas. Itaq; quoniā & heri tabellario ad me remisso: nullas iam te epistolas habere dixisti: exceptis iis quas aliquando in heremo dictaueras: quasq; tota auiditate legi atq; descripsi: & ultro te pollicitus es furtiuis nocturnis operibus aliqua si uellem posse dictare. Libenter accipio ab offerrete qd̄ rogare uolueram: si negasses. Neq; uero ullam puro digniorem disputationis nostræ cōfabulationē fore q̄ si de scripturis sermocinemur inter nos: id est ut ego iterrogē: tu respondeas. Quia uita nihil puto in hac luce iucūdius: quo aīæ pabulo oīa mella superant. Quā dulcia inquit p̄pheta gutturi meo eloquiā tua: super mel ori meo. Nam cū iccirco (ut ait præcipuus orator) homines a bestiis differamus q̄ loqui possumus: qua laude dignus est: qui in ea re ceteros superat: in qua homines bestias antecellunt: Accingere igitur: & mihi quæ subiecta sunt differere: seruans utrūq; modorū: ut nec p̄posita solutionem desiderent: nec epistola breuitatē. Fateor quippe tibi eos quos mihi iam p̄dem Lactantii dederas libros: ideo non libenter

Salustius

libeter lego: quia & plurimae epistolae in eis usque ad mille spatia uersuum tendunt: & raro de nostro dogmata disputant: quo situ & legenti fastidium generet longitudo: & si qua breuia sunt: scholasticis magis sint apta quam nobis: demeritis & regionum situ & philosophis disputantia. Quid sibi uult quod in Genesi scriptum est: omnis qui occiderit Cain: septem uindictas exoluet. Si omnia deus fecit bona ualde, quare Noe de mundis & imundis animalibus praecipit: cum imundum nihil esse bonum possit. Et in nouo testamento post uisionem: quae Petro fuerat ostensa dicitur. Ablit domine a me: quoniam commune & imundum nunquam introiit in os meum: Vox de caelo respondit quod deus mundauit: tu ne commune dixeris. Cur deus loquitur ad Abraham: quae quarta progenie filii israel essent de aegypto reuersuri: & postea moyses scribit: Quinta autem progenie exierunt filii israel de terra aegypti. Quod utique nisi exponatur uideatur esse contrarium. Cur Abraham fidei suae signum in circuncisione suscepit. Cur Isaac uir iustus & deo charus: non illi cui uoluit: sed cui noluit deceptus errore benedixit.

Beati Hieronymi responsiua epistola tres tantum ex quibus questionibus propositis differens: & de circuncisione ac discretione mundorum atque imundorum aialium ad Tertullianum: Nouatianum: Origenemque remittens. LVII.

Tituli quaestionum quae in hac epistola differuntur.

- Quid sibi uult quod in Genesi scriptum est: Omnis qui occiderit Cain: septem uindictas exoluet.
- Quomodo uarietas egressionis filiorum israel dissoluitur: quae Abrahamae quarta progenie repromittitur: & a Moyse quinta progenie facta perhibetur.
- Cur Isaac uir iustus & rectus cui noluit deceptus errore benedixit.

Beatissimo papa Damaso Hieronymus. Postquam epistolam tuam sanctitatis accipere: confestim accito notario: ut exciperet imperari. Quo ad officium praeparato quod eram uoce prompturus: ante mihi cogitatione pingebam. Interi tamen & ego linguam: & ille articulum mouebamus: cum subito hebraeus interuenit deferens non pauca uolumina: quae de Synagoga quasi lecturus acceperat. Et ilico habes inquit quod postulaueras: meque dubium: & quid facerem nescientem: ita festinus exterruit: ut oibus praetermissis ad scribendum transuolarem: quod quidem usque ad praesens facio. Verum quia heri a diacono ad me misso ut tu putas epistolam ut ego sentio: commentarium te expectare dixisti: breuem responsionem ad ea desiderans: quae singula magnorum uoluminum prolixitate indigent. Ταυτα σοι εχεται & tibi confestim discussi: duabus tantum quaestiuiculis praetermissis: non quo non potuerim: & ad illas aliquid respondere: Sed quod ab eloquentissimis uiris Tertulliano nostro scilicet & Nouatiano latino sermone sunt editae: & si noua uoluerimus afferre sit latius disputandum. Certe expecto quid placeat: Vtrum ne epistolari breuitate sententias tibi uelis digerere: aut singulorum libros confici. Nam Origenes in quarto pauli ad Romanos homo de circuncisione magnifice disputauit: & de mundis atque imundis animalibus in Ieuatico plura disseruit: ut si ipse iuenire nihil possem: de eius tamen fontibus mutuarer. Et ut uerius loquar: Didymi de spiritu sancto librum in manibus habeo: quem translatum tibi cupio dedicare: ne me existimes tantummodo dormire: qui lectionem sine stilo sonum putas. Ante latis itaque problematibus quae epistolae tuae subieceras: quid mihi uideretur annexui: ueniam postulans: & festinationis pariter & morae. Festinationis quia ad unam lucubratiunculam dictare uoluerim multorum opus dieque: Tarditatis: quia alio opere detentus: non statim ad interrogata rescripsi.

Latius sine stilo sonum

PRIMA Quaestio.

Quid sibi uult quod in Genesi scriptum est: Omnis qui occiderit Cain: septem uindictas exoluet. Antequam de quaestione aliquid dicamus: rectum uidetur: ut editiones interpretum singulorum cum ipso hebraico conferentes sermone digeramus: quo facilius scripturae sensus possit intelligi. Vagomerlo adonai lachen chol ohorg cain ciuahadain iucham. Aquila & dixit ei dominus: Propterea omnis qui occiderit Cain: septupliciter ulciscetur. Symmachus: & dixit ei dominus. Non sic: sed omnis qui occiderit Cain: hebdomada siue septimus uindicabitur. Septuaginta & Theodotion & dixit ei dominus: non sic: sed omnis qui occiderit Cain: septem uindictas exoluet. Postquam Cain occiderat fratrem interrogatus a domino: ubi est Abel frater tuus: contumeliose respondit: nescio: nunquid custos fratris mei sum. Quam ob rem maledictione damnatus: ut gemens & tremens uideret super terram: noluit ueniam deprecari: sed peccatis peccata congemians: tantum putauit nefas: cui a domino non posset ignosci. Denique respondit domino. Maior est iniquitas mea: quam ut dimittar: id est plus peccauit: quam ut merear absolui. Ecce eiicis me hodie a facie terrae: & a facie tua abscondar: & ero gemens & tremens super terram: & erit omnis qui inuenerit me occidet me. Eiicior inquit a conspectu tuo: & conscientia sceleris tremebundus: lucem ipsam ferre non sustinens: abscondar ut latitem. Eritque omnis qui inuenerit me occidet me. Dum ex tremore corporis & furiae mentis agitatedum esse intelligit: qui mereatur interfici. Verum deus nolens eum compendio mortis finire cruciatu: nec tradens poenae: quae se ipse damnauerat: ait: non sic: id est non ut existimas morieris: & mortem pro remedio accipies: uerum uiues usque ad septimam generationem: & conscientiae tuae igne torqueberis: ita ut quicumque te occiderit: secundum duplicem intelligentiam aut in septima generatione aut septimo te liberet cruciatu. Non quod ipse qui occiderit Cain septem ultionibus subiiciendus sit: sed quod septem uindictas: quae in Cain tanto tempore cucurrerunt: soluat in interfecto occidens eum qui uitae fuerat derelictus ad poenam. Ut autem quod dicimus manifestius fiat: quotidianae consuetudinis ponamus exemplum. Loquatur inter uerba seruus ad dominum quia incendi domum tuam: & uniuersam substantiam tuam dissipauit: interfice me me: Dominusque respondeat. Non ut uis: morieris: & finies morte supplicia: uerum longo tempore custodieris ad uiram: & tam infeliciter in hac luce uersaberis: ut quicumque te occiderit: beneficium praestet occiso: dum te de tam multis liberet cruciatibus: & secundum lxx. quidem editionem dic sensus nobis uidetur. De eo autem

q; Aquila posuit septēpliciter: & Symmachus hebdomada siue septimus ulciscetur: maior; n̄or; ista sententia est: q; putant in septima generatiōe a Lamech interfectū Cain. Adam quippe genuit Cain: Cain genuit Enoch Enoch genuit Cainan. Cainan genuit Malalehel. Malalehel genuit Mathusalē. Mathusalem genuit Lamech: qui septimus ab Adam non sponte ut in quodā hebræo uolumine scribit̄: interfecit Cain: ut ipse postea confitetur: quia uir occidi in uulnere meo: & iuuenē in liuore meo: Quoniā septies uindicabit̄ de Cain: De Lamech autē septuagies septies. Hoc quidē de Cain: q; in septima generatione a Lamech interfectus sit: & iuxta aliam editionem p̄cnā luis sceleribus dederit: q; tot generationibus gemens & tremens uiueret super terram: nihil obfuri arbitror remansisse. Nunc illud quod non interrogaueras: dum aliud agimus irrepsit quæ sint. lxxvii. uindictæ: quæ in Lamech exolueudæ sunt. Aiunt ab Adam usq; ad Christum generationes. lxxvii. Lege Lucam euangelistam: & inuenies ita esse ut dicimus. Sicut ergo septima generatione Cain peccatum est dissolutum: non enim uindicabit deus bis in id ipsū: & qui semel recepit mala in uita sua: non eosdem cruciatus patiet̄ in morte: quos est passus in uita: ita & Lamech peccatum. i. totius mundi atq; sanguinis qui effusus est: christi soluet̄ aduentu: qui tollit mundi peccata: qui lauit amictum suum in sanguine uix & torcular calcauit solus: qui de eodem ad cælum rubicundus ascendens: & clamantibus angelis miraculum præbuit. Eleuate portas principes uestras: & introibit rex gloriæ &c. Referebat mihi quidam hebræus in apocryphis eor; libris. lxxvii. animas ex Lamech progenie reperiri: quæ diluuiō deletæ sint: & in hoc numero de Lamech factam esse uindictam: q; genus ipsius usq; ad cathaclysmum perseuerauerit. Alii de septem uindictis Cain uaria suspiciant. Primum eius asserunt fuisse peccatum: quod non recte diuiserit. Secundum q; inuiderit fratri suo. Tertium q; dolose egerit dicens transeamus in capum. Quartū q; interfecerit. Quintū q; procaciter negauerit: nescio. nūquid cultos fratris mei sū: sextū q; se ipsū dānauerit: dicens. maior culpa tua est q; ut dimittar. Septimū quia nec dānatus egerit penitentiā secūdu Niniuitas: & Ezechia regem Iuda: qui imminente morte ueniā lachrymis meruerūt: ut qui dānati fuerāt nō perirent: sed agentes penitentiā impetrarēt misericordiā dei. Nam tradūt illum a clamētissimo deo: ideo usq; ad septem generatiōes fuisse datū: ut saltem malis ipsis & longæ uitæ mœre cōpulsus penitentiā ageret: ut mereretur absolui. Nonnulli septenarium numerum plenum & perfectum interpretantur: de multis scripturæ locis testimonia contrahentes: & hunc esse sensum quem supra perstrinximus. Quod qui interfecerit Cain ab ingenti eum afflictione: & omnia supplicia transeunte liberarit p̄cna. Sunt autem qui & de uangelio interrogationem Petri replicent. Domine quotiens peccabit in me frater meus: & dimittam ei usq; septies. Dicit ei Iesus. Non dico tibi septies: sed usq; septuagies septies. Et putant mortem atq; peccatum in septima progenie sabbatizasse: quando Enoch raptus est: & nō inueniebatur: quia transtulit illum deus. De septuaginta autem & septem illam expositionem sequuntur in aduentu christi: mortis atq; peccati aculeum esse contractum: Ponam & aliam opinionem: ne quid uidear prætergressus. Quidam septimum annum remissionis: & qui quagiesimum Iubilæi: & quadringentesimum nonagesimum: quod uolunt intelligi septuagies septies: multis modis interpretantur: asserentes ob hanc causam quinquagesimi & quingentesimi numeri factate in euangelio positum de bitorem: & quinquagesimum psalmum penitentiæ: qui septem conficitur septimanis: & in principiu ordo adis erumpit. Verum ne longius sermo procedat: hucusq; super hoc locutum esse sufficiat. Quia & ex his quæ resperimus ingentē tibi disputationis siluā poteris imple conficere: Sciens Origenē. xii. & xiii. in Genesim librum de hac tantum quæstione dictasse.

Secunda Quæstio.

Cur deus loquitur ad Abraham: q; quarta p̄genie filii israel essent de ægypto reuersuri: & postea Moyses scribit. Quia autē progenie ascēderūt filii israel de terra ægypti. Quod utiq; nisi exponat̄ uideat̄ esse cōtrariū. Hoc uero p̄blema cū legissē corpi meo tacitus astuare: & euestigio Genesim Exodū percurrens: reperi loca in qbus scripta sūt: quæ uident̄ facere q̄stionē. Ac primo existimabā spiritalibus spiritalia cōparādo: dissolubilia esse: sicuti & multa sunt alia. Nā & Mathusalē. xiiii. ānis post diluuiū uixisse scribit̄: nec tamē archā ingressus est cū Noe. Et cū ipse deus locutus sit ad Abraham: Sciēdo scies q; peregrinū erit semē tuū in terra non sua: & in seruitutē redigēt eos & affligēt: & humiliabit eos ānis quadringentis: Postea Moyses scribit in Exodo: & factū est post quadringētos & triginta ānos exiuit oīs potētia domini de terra ægypti. Agar quoq; Ismaelē q̄si lactentē & terree portat in humeris cū. xviii. ferme & amplius reperiāt̄ annor;: & ridiculū sic tam grandē iuuenem matris credisse ceruicibus. Roboam uero filius Salomonis. xli. ætatis suæ āno regni sup̄sit exordium: & regnauit in hierusalē ānis. xvi. cū utiq; pater eius duodecimo āno regnare incipiens: annis. xl. regnauerit: & xi. filiu generare nequerit. Dū hæc & multa istiusmodi meo sollicitus uoluerē: aperuit mihi ostium qui habet clauē Dauid: & introduxit me in cubiculū suū: posuitq; me in foraminē petreæ: ut post spiritū sauientem: post terræ meæ motū: post incēdiū ignorantiæ quo urebar: uox ad me aure lenioris accederet: diceretq;: inueni quem quesui: uia mea: tenebo eū & nō dimittā. Etenim cū uideat̄ scriptura inter se esse cōtraria utrūq; uerū est cū diuersum sit. Egressi sunt quarta generatiōe filii israel de terra ægypti: replica genealogiā Leui. Leui genuit Caath. Caath genuit Amrā. Amrā genuit Aaron. Aaron genuit Eleazar. Eleazar genuit Finees. Caath cum patre suo Leui ingressus est ægyptū. Rursū Eleazar patre Aaron egressus est de ægypto. A Caath usq; ad Eleazar cōputātur generationes quatuor: licet quidā uelint ab Amrā usq; ad Finees: ut nos in Eleazarum fecimus peruenire. Si uero uolueris disparē numer; ostēdere: quō secūdu Exodjū quinta generatiōe egressi sūt filii israel de terra ægypti Tribus tibi Iudæ & ordo numeretur. Iuda genuit Phares. Phares genuit Esrom. Esrom genuit Aram. Aram genuit Aminadab. Aminadab genuit Naason. Naason genuit Salmō. Phares cū patre suo Iuda ingressus est ægyptum.

Cathaclysmus

Mathusalem

prum. Naason princeps tribus Iuda in deserto describitur: cuius filius. Salmon terram repromissionis intravit. computata a Phares usq; ad Naason: & inuenies generationes quinq;. Tametsi nonnulli ut in tribu Levi ostendimus: in Esrom initium faciant. & ad Salmon usq; perueniant. Puto problema dissolutum. Quod si displicet ad compendium ueniam: & dicam in hebræo non esse diuersum: Aquila namq; qui non contentiosus ut quidam putant: sed studiosus uerbum interpretatus ad uerbum in eo loco ubi septuaginta posuerunt: quinta autem generatione ascēderūt filii israel de terra ægypti: ita trāstulit: καί ἐνοπιλήσαν μὲν οἱ ἀνεβήσαν ὅτι οἱ ἰσραήλ τὸς τῆς ἡγυπτου. i. & armati ascēderunt filii israel de terra ægypti: licet pro eo q; nos armati diximus: secundum græci sermonis ambiguitatem instructi siue muniti: propter supellectilē qua ægyptios spoliauerunt possit intelligi. existimanti curiositatem esse finitam: maior querendi ardor exoritur: & ad similitudinem Hieremix dissoluo undiq;: & ferre non possum: Quare septuagēsimam quintam generationem: & Aquila transtulit armatos uolumen hebræum replico: quod paulus penolē iuxta quosdam uocat: & ipsos characteres sollicitius attendens: scriptum reperio: uahamucī. ahlu. bene. Israel. meeres: mizraim: In reliqua parte interpretatiōes non discordant: omnis pugna de uerbo est uahamucī: quod eisdem litteris scribitur. Heth mem sin iod mem: utrūq; nam quinq; an munitos sonet: Et quidem quinq; hoc sermone dici plurali numero negare non possumus. Verum quinq; plurali numero: non quinta ut illi interpretati sunt: singulari. Sed nec generatio inuenitur adiuncta: quæ lingua hebræa dor dicitur: ut si esset quinta generatione: sermōe legeretur illoꝝ amesa dor. Nūc autem amesin id est quinq;: immo quinti tantum scripti sunt: & fit quasi sensus: quinti autem ascēderunt filii israel de terra ægypti: quod quia minus uidebatur intelligi: adiuncta generatio est. Aquilam uero & in cæteris: & in hoc maxime loco proprie transtulisse: omnis Iudæa & synagogarū conclamant uniuersa subfellia: q; uidelicet idem sermo: & eisdem litteris scriptis diuersas apud eos uoces & intelligentias habeat. Ex quibus exempli causa unum ponimus ut quod dicimus perspicuum fiat: pastores & amatores eisdem litteris scribuntur: res an iod mem. Sed pastores roim: amatores leguntur reim. Vnde euenit ut ubi Hierusalem in prophetis cum amatoribus suis fornicationis scelere arguitur: ibi in nostris codicibus pro amatoribus pastorū nomen sit immutatum: Scio hæc molesta esse lectori: sed de hebræis disputantem non decet Aristotelis argumenta conquirere: nec ex flumine Tulliano eloquentiæ ducendus est riuulus. Nec aures Quintiliani flosculis: & scholari declaratione mulcendæ pedestris: & quotidianæ similis: & nulla lucubratione redolens: oratio necessaria est: quæ rem explicet: sensum edisserat: obscura manifestet: non quæ uerborū compositione frondescat. Sint alii disertis: laudentur: ut uolunt: & inflatis buccis spumantia uerba trutinent: mihi sufficit sic loqui: ut intelligar & ut de scripturis loquens & disputans scripturas imiter simplicitatē.

Septuaginta

Dei generatio

Tertia Quæstio.

QUARE Isaac uir iustus & deo charus non illi cui uoluit: sed cui noluit: deceptus errore benedixit? Differo paulisper typos: & ea quæ a maioribus nostris super hoc loco sunt interpretata: prætereo: nō quo opinionem eorum non a quiescam: sed quo tu hoc tantum quæras: Quare uir iustus aliud ignorauerit: & contra suam fecerit uoluntatem: ad quod districta responsio est: nullum hominem excepto eo qui ob nostram salutem carnem est dignatus induere: plenam habuisse scientiam: & certissimam ueritatem. Deniq; Paulus ex parte cognoscit: & ex parte prophetat: & nunc per speculum uidet in enygmate: & secundum q; oportet orare: nescire nos dicit. Quia cum uenerit quod perfectum est: tunc quod ex parte est destructur. Samuel propheta connumeratus Moyli in sacerdotibus dei: ad ungendum regem missus: cum maximum filiorū Iesse uidisset Heliab: ait. Ecce coram domino Christus eius. Et dixit domiuus ad Samuel noli respicere faciem eius neq; staturam: quoniam reprobauit eum: quia non quomodo uidet deus: homo uidet. Homo enim uidet in facie deus autem inspicit cor. Et per singulos filios septem ignoras usq; ad Dauid nescisse describitur. Heliab quoq; qui duplici glorificatus est spiritu: cuius ossa uitam ex animo cadaueri reddiderunt: cum Sunamitis ad eum uenisset in montē & ad pedes eius flebiliter corruisset: Giezi prohibente ne faceret: ait dimitte eam: quia anima eius in amaritudine est: & dominus abscondit a me: & non nunciauit mihi: plura sunt q; ut exemplis debeamus docere sanctos uiros & deo caros ea tantummodo scisse: quæ eius a domino reuelata sunt. Ignorata uero quæ eis reuelata non fuerint: & ad singulas uisiones Zachariam atq; Daniele interrogare angelum: & suppliciter deprecari: ut exponat sibi quæ sint illa quæ uideant. Vnde non mirū est & Isaac in suam maxime utilitatem nescisse quid faceret: Cum magis eo tempore erraret: quo filium sanguinariæ deditum uoluptati: & eum qui postea fratrem si posset occideret: prætermissis illo qui innocenter habitaret domi: uellet afferre: & suam magis uoluntatem facere q; dei. Ego puto diuine dispensationis fuisse: ut oculis cæcetur: & cum ipse diceret: uox quidem uox Iacob est: manus autem manus Esau: tamen non intelligeret minorem esse filium: qui ad benedictionem fratris præreptor astiterat. Quoniā aut polliciti sumus: & de eo in figura quid significaret adiungere. Hippolyti martyris uerba pōamus: a quo & Victorinus noster nō plurimū discrepat: nō q; oia plenius executus sit: sed quo possit occasio nem præbere lectori ad intelligentiā latiore. Isaac portat imaginē dei patris. Rebecca spiritus sancti. Esau populi prioris & diaboli. Iacob ecclesiæ siue Christi. Senuisse Isaac: cōsumationē orbis ostēdit oculis caligasse: fidem perisse de mundo: & religionis lumē ante eū neglectū esse significat. Quod filius maior uocat: acceptio legis ē iudæorū. Quod escas eius atq; capturā diligit pater: hoies sunt ab errore saluati: quos p doctrinā iustus quisq; uenatur. Sermo dei benedictionis est repromissio: & spes regni futuri: in quo cū Christo sancti sunt regnaturi: & uerū sabbatū celebraturi. Rebecca plena spiritu sancto & sciens quid audisset: ante q; pareret: quia maior seruiet minori: magis autē forma spiritus sancti: quæ futura nouerat in Christo: in Iacob ante meditat: loquitur

sedentem super thronum excelsum & eleuatum: & plena domus a maiestate eius: & seraphin stabant in circuitu eius. Quidam ante me tam graeci quam latini hunc locum exponentes dominum super thronum sedentem: deum patrem & duo seraphin: qui ex eadem substantia praedicant dominum nostrum Iesum Christum & spiritum sanctum interpretati sunt. Quos ego auctoritati quibus sint eruditissimi: non assentio. Multo siquidem melius est: uera rustice quam falsa diserte proferre. maxime cum Ioannes euangelista in hac eadem uisione non deum patrem: sed Christum scribat esse conspectum. Nam cum de incredulitate diceret iudaeos: statim causas incredulitatis exposuit dicens. Et ideo non poterant credere in eum quia dixit Esaias: aure audietis & non intelligetis: & cernentes aspicietis: & non uidebitis. Hoc autem dixit: quando uidit gloriam unigeniti: & testificatus est de eo. In praesenti uolumine Esaias ab eo qui sedet in throno iubet: ut dicat: Aure audietis: & non intelligetis. Qui autem haec iubet: ut euangelista intelligit: Christus est. unde nunc colligit non posse Seraphin Christum intelligi: cum Christus sit ipse qui sedeat. Et licet in actibus apostolorum aduersus iudaeos inter se dissidentes Paulus dicat: bene spiritus sanctus locutus est per Esaiam prophetam ad patres nostros dicens. Vade ad populum istum: & dic. Aure audietis: & non intelligetis: & uidentes uidebitis: & non perspicietis. Incrassatum est enim cor populi huius: & auribus suis grauiter audierunt: & oculos suos clauferunt: ne quando uideant oculis: & auribus audiant: & corde intelligant: & conuertantur ad me: & sanent illos: mihi tamen personarum diuersitas non facit questionem: cum sciam & Christum spiritum sanctum unius esse substantiae: nec alia spiritus uerba esse quam filii: nec aliud filium iussisse quam spiritum sanctum. Sequitur & plena domus a maiestate eius. Domus dei quae sursum est: gloria plena conspicitur: haec uero quae deorsum est: nescio an plena sit gloria: nisi forte secundum sensum psalmistae dicentis: Domini est terra & plenitudo eius: nos quoque dicamus: eos esse in terra: plenos gloria qui possint dicere: nos omnes ex plenitudine eius accipimus. Istam domum sapientes mulieres aedificant & insipientes dissipant manibus. De ista & Esaias loquitur: & erit in nouissimis diebus praeparatus mons domus domini in summis montibus: & eleuabitur super colles. Haec est domus: de qua & alibi supradictus Paulus sacra uoce testatur: & Moyses quidem fidelis in tota domo eius: quasi famulus in testimonium eorum quae dicenda erant. Christus autem ut filius super domum eius: cuius domus sumus nos: si tamen principium substantiae eius usque ad finem firmiter teneamus. De hac & ad Timotheum loquitur: haec autem scribo: ut scias quemadmodum oporteat te conuersari in domo dei quae est ecclesia. Sequitur: & Seraphin stabant in circuitu eius: sex alae uni: & sex alae alteri: & duabus quidem uelabant faciem: & duabus uelabant pedes: & duabus uolabant: & clamabant alter ad alterum: & dicebant. Sanctus: sanctus: sanctus: dominus deus sabaoth: plena est uniuersa terra gloria eius. Volumus scire quae sint seraphin stantia in circuitu dei: quae sex alae unius: & simul adiuncte. xii. quomodo duabus uelent faciem: & duabus pedes: & duabus uolent: cum superius in circuitu dei stare dicantur: aut quomodo stent in circuitu: cum duo sint: & alibi uolent: quid sit illud: quod alter ad alterum clamitent: & ter sancti nomen ingeminent: uel quomodo superius domus plena gloria: & nunc terra esse dicatur: quae cum non minimum puluerem moueant. & prima statim fronte difficultatem interpretationis obiciant: in commune dominum depraecemur: ut mihi quoque de altari carbo mittatur: ut omni peccatorum sorde deterfa: primum possim dei sacramenta conspiciere: dehinc enarrare quae uidero. Seraphin sicut in interpretatione nominum hebraeorum inuenimus: ardor aut incendium aut principium oris eorum interpretantur. Quae uisum quid sit hoc incendium. Saluator ait: ignem ueni mittere in terram: & quem uolo ut ardeat: duobus discipulis quibus in itinere dominus scripturas aperuerat: a Moyse & omnibus prophetis incipiens: postquam reserati sunt oculi eorum cognoscentes eum dixerunt ad alterutrum: nonne cor nostrum ardens erat in nobis: dum loqueretur in uia: & aperiret nobis scripturas: Et in Deuteronomio deus ipse ignis scribitur esse consumens: Et in Ezechiele quoque a renibus usque ad pedes uidetur esse igneus: & eloquia domini eloquia casta: argentum igne examinatum: probatum terrae: purgatum septuplum: Et multa alia: quae si de omnibus scriptis uoluerim replicare plangium est. ergo quaerimus ubi sit hoc incendium salutare nulli dubium: quin in sacris uoluminibus: ex quoque lectione uniuersa hominum uitia purgantur. De eo uero quod sequitur: principium oris eorum: quomodo possit ad scripturas referri: uereor ne si dicere coeperimus non tam interpretari quam uim scripturis inferre uideamur. Initium oris & communis eloquii & hoc omne uerbum quod loquimur: hebraeam linguam ex qua uetus testamentum scriptum est: uniuersa antiquitas tradidit. Postquam uero in fabricatione turris per offensam dei linguae diuersitas uel uarietas attributa est: tunc sermonis uarietas in omnes dispersa est nationes: igitur & incendium & initium oris in duobus aduertitur testamentis: quae circa deum stare non mirum est: cum per ea dominus ipse discatur. Sex alae uni: & sex alae alteri Victorinus noster in .xii. apostolos interpretatus est. Nos possumus & .xii. lapides altaris quos ferrum non tetigit: & .xii. gemmas ex quibus sacerdotis insigne diadema constructum est accipere: quos & Ezechiel memorat: & Apocalypsis non taceat: quoque quid uerum sit: deus uiderit: quid uerisimile in sequentibus exponemus. Sequitur & duabus quidem uelabant faciem: & duabus uelabant pedes: & duabus uolabant. Uelabant faciem non suam: sed dei. Quis enim eius potest scire principium: qui antequam istum conderet mundum: in rebus fuerit aeternitate: Quando thronos: dominationes: potestates angelos totumque mysterium caeleste condiderat: Sequitur & duabus uelabant pedes non suos: sed dei: extremum quippe eius scire quis potest: Quod post consumationem saeculi sit futurum: Quod postquam genus hominum fuerit iudicatum: quae sequatur uita: An rursus alia sit futura terra: & post transitionem alia rursus elementa: uel alius mundus solique condendus sit: priora annuncians te mihi & in nouissimo quae futura sunt: & dicam: quia dii estis: ut ait Esaias: significans neminem posse quid ante mundum fuerit: & quid post mundum futurum sit enarrare. Et duabus uolabant. Media tantum cognoscimus: quae ex scripturarum nobis lectione panduntur. Quando mundus factus sit: quando plasmatus homo: quando diluuium: quando lex da-

ta sit. ut ex uno homine uniuersa terrarum spatia completa sint. & i extremo tēpore dei filius pro nostra salute
sūpserit carnē. Cetera uero quæ diximus: ista duo seraphin in facie pedibusq; texerunt: & clamabāt alter ad al-
terę. pulchre positū est alter ad alterę. **Q** uicquid. n. in ueteri legimus testamēto: hoc idē in euāgelio reperimus:
& quod in euāgelio fuerit lectitatū: hoc ex ueteris testamēti auctoritate deducit: nihil in eis dissonum: nihil di-
uersū ē. Et dicebāt s̄ctus s̄ctus s̄ctus domus deus sabaoth: i ambobus testamētis trinitas prædicat. **Q** uod
autē sabaoth & Saluator n̄r esse dicat: accipe ex eplū in uigesimo tertio psalmo. Virtutes quæ domino mistra-
bant: ad cælestes alias fortitudines clamabāt ut pādant ianuā domino reuertenti. Tollite portas principes uas
siue ut aquila interpretat. Attollite portæ capita uas: & introibit rex gloriæ. Rurū ille quē indutū carne cōspī-
ciunt: nouo mysterio stupefacti interrogant. **Q** uis est iste rex gloriæ? Accipiuntq; responsū: dominus uirtu-
tum ipse est rex gloriæ. **Q** uod in hebræo scribit: dominus sabaoth: Sciēdūq; quia ubicūq; .lxx. interpretes do-
minū uirtutū & dominū oipotētē expresserint: in hebræo sit positū dominus sabaoth qd interpretat. Aqla do-
minus militiæ: dominus quoq; ipse hic quatuor litterarū est: qd pprie in deo ponit: iod he iod he. i. duabus &
duabus. i. a. quæ duplicata ineffabile illud & gloriolū dei nomē efficiūt: plena est uniuersa terra gloria eius. Hoc
adhuc seraphin dī de aduētū domini saluatoris: quomō in oēm terrā prædicatio illius porrigat: & apostolorū
sonus mundi limites penetret. Sequit: & eleuatū est suplimiare a uoce qua clamabāt. Legimus in ueteri testa-
mēto q; semp dominus Moysi: & Aarō ad ostium tabernaculi sit locutus: quasi ante euāgelium necdum eos in
sancta sanctorū induxerit: sicut dei ecclesia postea introducta est dicens: introduxit me rex i cubiculū suū. **Q** uā-
do ergo dominus noster descendit ad terras supliminare illud. i. quasi quoddā obstaculū: per qd intrare cupiētū
bus gētibus nō permittebat: sublatū est: & uniuersus hic mundus fumo ipletus est. i. gloria dei. Vbi autē in lati-
no eleuatū legimus in græco sublatū ponit: sed qd uerbi ambiguitas utroq; mō interpretari pōt: n̄r eleuatū est i-
terpretati sūt: p ablato: & domus ipleta est fumo: deus ut supra diximus ignis est: & hic cū in Syna monte descē-
disset ad Moysē: ad aduētū eius uidebātur lāpades discurrentes: & plenus oīs mons fumo: unde in psalmis di-
cit: qui tangit montes & fumigant. Ex igne ergo quoniā totā substantiā cape non possumus: leuior qdā in uni-
uersū mundū: & ut ita dicā rarior fumi natura disspigitur: q̄ nos capientes dicamus: ex parte cognoscimus: & ex
parte pphetamus: & nunc uidemus p speculum in enygmate. Et Seraphin stabant in circuitu eius: sex alæ uni:
& sex alæ alteri. **Q** uidā græcorū in scripturis apprime eruditus: Seraphin uirtutes quasdam in cælis esse expo-
sui: quæ ante tribunal dei exēntes laudent eū: & in diuersa ministeria mittantur: maximeq; ad eos qui purga-
tione indigent: & ob pristina peccata aliqua ex parte supplicii purgari merentur. **Q** uod autē sublatū est inqt
supliminare: & domus ipleta est fumo: signū est templi iudaici destruendi: & incendēdæ uniuersæ hierusalem:
quā uidemus nunc destructam. Nonnulli uero in superioribus consentientes: in extrema parte dissentiūt. Nā
supliminare sublatū illo tēpore prædicant: quādo uelū tēpli scissum est: & uniuersa domus israel erroris nube
confusa: quando Iosephus refert sacerdotes ex aditis templi uirtutum cælesti audisse uocem. Trāscamus ex his
sedibus. Est uir quidam a quo ego plura didicisse me gaudeo: & qui hebræum sermonē ita elimauerit: ut inter
scribas eorū Chaldæus æstimeretur. is longe alia uia ingressus est. Ait enim nullum prophetarū extra Esaiam ui-
xisse Seraphin circa deum stantia: & ipsa ne quidam Seraphin alibi lectitari. Dehinc consumationis & captiui-
tatis hierusalem: quæ sub Nabuchodonosor facta est: signum esse præmissum. Ab Ozia quippe sub quo
prophetare orsus est usq; ad Sedechiam qui extremus regnauit: & qui cæcus in babylonem ductus est: fuisse re-
ges. xi. & xii. Gedoliam: quem conæituerat rex babylonis super terram: quem interfecit Ismael filius Nathana-
el inter medias ep̄las: reliquiarū patriæ parricida & has esse. xii. alas: e quibus quatuor faciem tuam uelēt: sicut
in nonnullis exemplaribus inuenitur: quatuor uolent: quatuor pedes cōtegant. Ex his quippe. xii. regibus qua-
tuor tantum iustos fuisse: Oziam: Ioathā: Ezechiam: & Iosīā: qui sublimes per singulas captiuitates audeant glo-
rificare deum: dicentes. Sanctus sanctus sanctus dominus deus sabaoth. reliquos uero propter peccata sua ue-
lare faciem: & alios qui in captiuitatem ducti sunt: pedum uelare uestigia. Superliminare uero sublatum: & do-
mum impletam fumo sicut supra diximus: uersionem hierusalem & incēdium templi exposuit. Et quia semel
eius ceppi referre sententiam: etiam ea quæ necdum a me sunt tacta contingamus. Forcipē de qua altaris carbo
comprehensus est: & labia purgata: propriam Esaiæ asseruit passionem: qui sub Manasse interfectus est rege:
& tunc uero purgatus labiis dixit ad dominum. Ecce ego: mitte me. & dixit: o miser ego: quoniam compūctus
sum: donec Ozias uiuit. non intelligis o Esaias esse te miserę: non compungeris: non moueris: sed quādo ille mor-
tuus est: tunc animaduertis non mūda habere te labia: tunc indignum te esse cognoscis uisione dei. Utinam autē
& ego compungar: & post compunctionem dei prædicatione dignus efficiar. quia cum sim homo: & non mū-
da labia habeam: & in medio quoq; populi immunda labia habentis habitem. Esaias ut iustus tātum in sermo-
ne peccauerat: deo sola labia habebat immunda: non conscientiam. Ego uero quia & oculis uideo ad concupi-
scendum: & manu scandalizor & pedes: & oīum membrorū parte delinquo: habeo oīa immunda. & quia semel
spiritu baptizatus rursū tunicam pollui: secundi baptismatis Christi purgatione: id est ignis indigeo: non sūt
ut quidam putant in scripturis uerba simplicia: plurimum in his absconditum est. Aliud līa: aliud mysticus ser-
mo significat. Ecce domus i euāgelio cingit linteos: peluē ad lauādū pedes discipulorū præparat: serui fungit
ministerio: esto ut doceat humilitatē: ut nobis inuicē ministremus: nō abnuo: nō recuso. **Q** uid est qd Petro re-
cusanti dicit: nisi lauero pedes tuos non habebis partē meū: Et ille respondit: domine non solum pedes: sed &
manus & caput. Ascensus ergo dominus ad cælum: quia apostoli ut homines terræ insistentes adhuc habe-
bant peccatorū sordibus pedes pollutos: uelut eos a delictis penitus liberare: ut eis possit prophetalis sermo con-
gruere

Sabaoth
Tetragrammaton

lintheum
peluis

uult

gruere

rittece tetigit hic labia tua: & abstulit iniquitates tuas: & peccata tua purgauit: ocio noluisse torpere & ultro in ministerium dei quasi a peccatis liber: zelo se obtulisse fidei. Moyses uero quia secularibus eruditus fuerat discipulis: & interfecto aegypto conscientia eius aliqua ex parte sorduerat: unde & uox ad eum de rubo facta sit dicens: ne accesseris huc: solue calciameta de pedibus tuis: locus enim in quo stas: terra sancta est: & scierit sibi aduersus magos aduersus Pharaonem pessimum regem futurum esse certamen: se excusasse dicentem: praecor domine non sum dignus pro quo in hebraeo legitur: non habeo labia circumcisa. lxx. interpretibus potius quod dixi uerbum de uerbo exprimentibus. Ex quo manifeste possit intelligi Esaiam recte post circumcisa labia in dei se obtulisse ministerium: & Moysen adhuc circumcisis labiis tam grande ministerium recusasse. Aure audietis & non intelligetis: & cernentes aspicientis & non uidebitis: totus hic locus sicut Saluator dicit in euangelio: ad id pertinet tempus: quo ipse est dignatus descendere ad terras: & signa iudaeis non intelligentibus perpetravit. Et quoniam usque ad finem capituli explanatio multiplex sequitur: & excipientis iam explicuimus caritas: huc usque dictasse sufficiat: quia & oratio quae non proprie manus stilo expolitur: cum per se inculta est: tum multo molestior fit: si tedium sui prolixitate congeminet: & oculos dolore cruciati auribus tantum studeamus & lingua.

Eiisdem ad eundem Damasum papam de Seraphin & calculo: ubi exponit quod sequitur in eodem diuersos interpretes Esaiam. vi. c. Et missum est ad me unum de seraphin: & in manu eius calculus: & tetigit os meum: & reliqua de eodem.

Septuaginta: & missum est ad me unum de seraphin. Aquila & Theodotion: & uolauit ad me unum de seraphin. Quotidie ad nos mittit seraphin: quotidie in gemiscentium atque dicentium: O miser ego quoniam concupiscit superbia: & cum a peccatis fuerint liberari: praeparant se ministerio dei. Quod autem ceteri interpretes quod promissum esse uolare dixerint: intellige uelocem diuini sermonis aduentum super eos: qui digni societate illius iudicantur. In genere quoque diuersitas est. Septuaginta Aquila & Theodotion: seraphin neutro genere transtulerunt. Symmachus masculino. Nec putandum lexum esse in uirtutibus dei: cum etiam ipse spiritus sanctus secundum proprietates linguae hebraeae femineo genere proferat ruha: graeca neutro το νεφουα: latine masculino genere spiritus. Ex quo intelligendum est quod de superioribus disputat: & masculinum aliquid seu femininum ponit: non tam sexum significari: quam idioma sonare linguae. Siquidem ipse deus inuisibilis & incorruptibilis omnibus penne linguis proferat genere masculino: cum in eum non cadat sexus. Illorum quoque pius licet attamen coarguendus error est: qui in orationibus & oblationibus suis audent dicere: qui sedes super cherubin & seraphin. Nam & super cherubin sedere deum scriptum est: ut ibi: qui sedes super cherubi ostendere. Super seraphin uero sedere deum: nulla scriptura commemorat: & nec ipsa quidem seraphin circa deum stantia excepto presenti loco in scripturis sanctis omnibus inuenimus. Septuaginta & in manu habebat carbonem: quem forcipe acceperat de altari: & tetigit os meum. Theodotion: & in manu eius calculus in forcipe: quem acceperat de altari: & tetigit os meum. Symmachus: & in manu eius calculus in forcipibus: quem tulerat de altari: & detulit ad os meum. Quantum ad historiam pertinet: uidetur deus sedere in templo hierusalem: & ante eum de altari secundum lxx. ad Esaiam carbonem de altari uero siue incensi siue holocaustorum. Quantum autem ad mysticos intellectus ille ei ignis mittitur: quem Hieremias ferre non poterat. Quis cum animae nostrae archana penetrarit: ita nos dissoluit: ita a ueteri homine in nouum excoquit: ut in illa uoce possumus erumpere: uiuere autem iam non ego: sed gratia dei quae in me est: forcipes quoque secundum interpretes ceteros: licet in sacerdotali semper suppellectile fuerint: diuersas gratias debemus accipere: quibus multifarie & multis modis olim deus patribus nostris locutus est in prophetis: quia in hebraeo pro carbone calculus legitur: ceteris quoque super hoc consonantibus uidetur mihi sermo diuinus calculi appellatione signari. Sicut enim calculus genus est lapidis durissimi & rotundi & omni puritate leuissimi: ita sermo dei: qui neque haereticorum omnium aduersario: potest contradictionibus cedere calculus dicitur. De hoc calculo Siphora suum filium circumcidit: & Iesus populum purgat a uitiis: & in Apocalypsi dominus pollicetur uincetibus: ut accipiant calculum: & scribatur super eum nomen nouum. Vident autem mihi & lxx. in eo quo antea transtulerunt: idem sensisse quod ceteri: quippe quem nos carbunculum interpretamur: genus lapidis fulgidi atque nitentis: quem etiam in xii. lapidibus inuenimus. Siue igitur calculum siue carbunculum lapidem accipimus in calculo diuini sermonis ueritas & rigor: in carbunculo lucens doctrina & manifesta monstratur. Elogia enim domini eloquia casta: argentum igne probatum terrae: purgatum septuplum. Et alibi: mandatum domini lucidum illuminans oculos. Quod autem ait in manu habebat carbonem: manu intelligamus operationem: ut ibi in manu linguae mors & uita: & in psalmo: cadent in manu gladii. Aut certe uere manus apparuit: ut per similitudinem humanae formae dum manus cernit porrigentis: & propheta non timeat: iuxta quod & ipsum deum & angelos se in humanas uideri mutasse formas: ut metus uidentibus demeret. Septuaginta: & dixit ecce tetigit hic labia tua: & aufert iniquitates tuas: & peccata tua purgat. Aquila: ecce tetigit hic labia tua: & recedet iniquitas tua: & peccatum tuum propitiabitur. Ceteri interpretes in Aquile uerba consentiunt. Primum necesse est ut labia nostra tangerent: deinde cum tacta fuerint: fuget iniquitas: & cum iniquitas fuerit effugata propicietur dominus: quia apud ipsum est propiciatio & secundum apostolum. Ipse est propiciatio pro peccatis nostris. Purgatis autem peccatis nostris audiemus uocem domini dicentis: quem mittam: Et respondebimus: ecce ego: mitte me. Septuaginta: & audiui uocem domini dicentis: quem mittam: & quis ibit ad populum istum? Aquila Theodotion & Symmachus: & audiui uocem dicentis: quem mittam: Et quis ibit nobis? De comparatione Esaiam & Moysi quomodo alius ministerium recusarit: alius ultro se offerens dura perpeffus sit in alio loco disputauimus: sed ne uideremur aliquid praeterisse eorum: quasi iudaei deuteron uocant uel deuteros: & in quibus uniuersam scientiam ponunt: nunc breuiter illud attingamus: quare in hebraeo sit positum: & quis ibit nobis? Sicut enim in genesi dicitur: faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram: ita & hoc puto dictum & quis ibit nobis? Nobis autem quibus aliis existimandum est: nisi patri & filio

Seraphim neutro & masculini

Septuaginta apud diuina
idionata in inferiori
partem quae respicitur

Calculus

αυτοει

idionata

filio & spiritui sancto: Quibus uadit quicūq; eorū obsequiē uolūtatē. Et i eo quidē q; unius loq̄ntis p̄sona p̄ponit diuinitatis est unitas. In eo uero q; dicit nobis: p̄sonarū diuersitas indicat. Legimus i canticis canticorū uocē sponsi dicētis ad sponsā: surge ueni proxima mea: sponsa mea: colūba mea: quia ecce hyems transiit: pluuia abiit sibi. Quādo enī aia in cogitatione trāquillitatē sentit: q̄do supra petrā fundata est: & fides eius alta radice fixa est: uniuersi tētationū fluctus sibi p̄transeūt: & ei nō p̄transeūt: qui tentat. Notandū autē quomodo ad id qd̄ dominus dixerat: quē mittā: & q; ibit nobis: Propheta ex parte respōderit: ecce ego: mitte me: & de seq̄nti tacuerit: intelligens nullū hoīem dignū esse qui deo p̄geret: & omne iter suū eius faceret esse qui mitteret: quā humilitatē dominus aduertens: q; se seq̄ndi putaret idignū: ip̄erauit seq̄ntia dicens. Vade. Septuagita: & dixit ego sum: mitte me. Agla & Theodotion: ecce ad sū: mitte me. Symmachus: ecce mitte me: deus qui uocat ea quæ nō sūt quasi sint: & qui dixit: ego sū: qui sū. Et alibi: qui est misit me: quoscūq; uocauerit: statim facit subsistere: quod satis claret exēplis in uiuente Matthæo euāgelista: & in Lazaro q̄triduo iā mortuo: qui statim ut sūt uocati a domino: & ille sepulchrū auaritiæ reliquit: & ille suetæ mortis. Quoniā oīa quæ absq; eo sūt: nō sūt. Vnde propheta purgatus a uitiis ausus est dicere: ecce ego sū: licet in latinis codicibus p̄pter interpretū uarietatē sum nō sit appositū. Quidā obseruandū putāt: ad quos p̄phetās mittētis aut missi sermo dicat: quod est græcæ apostolus. Et hāc esse differentiā uolūt: ut quicūq; mittant: & p̄pheta sint: pariter & apostoli: ad quos uero mittentis sermo non ponit: tantū prophetæ sint: quod ego superflūū puto. Et quia semel ad tractatum istius uocabuli ueni mus: sciendū Syleā collegam Pauli lingua hebræa apostolū dici: qui cū eo nonnullas epistolas scribit. Et uitiōse Siluanus legitur pro sylea: cum siluanum in apostolorū actibus non legamus.

*Aplūs dnm
p̄pheta
Sylea Collega pauli*

Micronymus ad Euagriū presbyterū de Melchisedech reprehendens eos qui putabant illū uel angelū fuisse uel spiritū: scilicet docens illū secundū ueteres interpretes hominē & regē fuisse: qui typū sacerdotii gesserit saluatoris: & secundū hebræos Sem fuisse primogenitus Noe: exponens etiam quod eo scribitur genesis decimo sexto: apud apostolum ad hebræos. vii. c.

Epistola. LIX.

Misti uolumē mihi αὐτοῦ μου αὐτοῦ τοῦ ἰδὲστ sine titulo: & nescio utrum tu de titulo nomen subtraxeris: an ille qui scripsit: ut periculum fugeret disputandi: auctorem noluerit confiteri: quod cum legissem: intellexi famosissimam q̄stionem super pontifice melchisedech: illuc plurimis argumentis esse perductam: ut docere conatus sit: eum qui benedixerit tanto patriarchæ diuiniōis naturæ fuisse: nec de hominibus æstimandū. Et ad extremū ausus est dicere spiritū sanctum occurrisse Abrahæ: & ipsū eē qui sub hominis figura uisus sit. Quomodo autē spiritus factus panem uinūq; protulerit: & decimas prædæ quas Abrahā uictis quatuor regibus reportaret: acceperit: omnino tangere noluit: petisq; ut quid mihi uel de scriptore uel de q̄stione uideatur respondeā. Fateor uolui dissimulare sententiā: nec me periculoso miscere tractatui: in quo quodcūq; dixissem: reprehenses habiturus fore. Sed rursum cū epistolā legerē: & inuenissem extrema pagella miris me obtestationibus adiuratū ne spernerē peccatorē: reuolui uetere libros: ut uiderē quid singuli dicerent: & tibi quasi de multorū consilio responderē: statiq; in fronte genesios primā homeliæ Origēnis repperi scriptā de Melchisedech: in qua multiplici sermone disputans illuc deuolutus est: ut eū angelū diceret. Isdēq; pene argumentis quibus scriptor tuus de spiritu sancto: ille de supernis uirtutibus est locutus: etransiui ad Didymū sectatorē eius: & uidi hoīem pedibus in magistri iste sententiā: uerti me ad Hippolytum Herenāū Eusebiū Cæsariē. & Emisenū Apollinarē quoq; & nostrū Eustachiū: qui primus antiochenæ ecclesiæ episcopus contra Arriū clarissima tuba bellicū canticū cecinit: & deprehendi horū oīm op̄iniones diuersis agumentationibus ac diuerticulis ad unū compitū peruenisse: ut dicerēt Melchisedech hoīem fuisse ac chananeū: regem urbis Hierosolymæ quæ primū salem: postea hiebus: ad extremū hierusalē appellata sit: nec mirū esse si sacerdos dei altissimi describat absq; circumcisione & legalibus cerimoniis & genere Aarō: cum Abel quoq; & Enoch & Noe placuerint deo: & uictimas obtulerint: & i Iob uolumine legimus: q; ipse & oblator munerū fuerit: & sacerdos: & quotidie pro filiis suis hostias imolarit: & aiunt ipsū quoq; Iob nō fuisse de genere Leui: sed de stirpe Esau: licet aliud hebræi autument. Quomodo autē Noe inebriatus i domo sua & nudatus atq; derisus a meridiano filio typū saluatoris præbuit: & Chan populi iudæorū: Sāpson quoq; amator meretricis & pauperis Dalidæ multo plures hostium mortuus q̄ uiuus occiderit: ut Christi exprimeret passionem: omnesq; pene sancti & patriarchæ & prophetæ in aliqua re figurā expresserint saluatoris. Sic & Melchisedech eo q; chananeus fuerit: & non de genere iudæorum in typum præcessisse sacerdotis filii dei: de quo dicitur in centesimo nono psalmo. Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Ordinem autem eius multis modis interpretantur: q; solus & rex fuerit & sacerdos: & ante circumcisionem functus sacerdotio: ut non gentes ex iudæis: sed iudæi a gentibus sacerdotium acceperint: neq; unctus oleo sacerdotali ut Moysi præcepta constituerunt: sed oleo exultationis & fidei puritate: neq; carnis & sanguinis uictimas immolauerit: & brutorum animalium exta: idest quicquid super escam est susceperit: sed pane & uino simplici puroq; sacrificio Christus dedicauerit sacramentum: & multa alia quæ epistolæ breuitas non recipit. Præterea plenius esse tractatum in epistola ad hebræos: quam omnes græci recipiunt: & nonnulli latinorum: q; iste Melchisedech: idest rex iustus rex fuerit Salem: idest rex pacis sine patre: sine matre. Et quomodo hoc intelligendum sit: uno statim uerbo explicare possumus agenealogicos: idest sine genealogia: non q; absq; patre & matre fuerit: cum christus quoq; secundū utrāq; naturam patrē habuerit & matrē: se q; subito introducat in genesis occurrisse Abrahā a cæde hostiū reuertenti: & nec ante nec postea eius nomen feratur ad ad scriptum. Affirmat autē apostolus q; Aaron sacerdotiū. i. populi iudæorū: & principium habuerit & finē. Melchisedech autē. i. Christi & ecclesiæ & i præteritū & i future.

fugalla

*pedib; in sinu; me
Eustachius tuba clarissi
ma cont Arriū.*

Tubula sampson trauit

*Melchisedech
Salem
Agenealogicos*

fabricare potui: & cū alteri mei operi prępararę: paucos dies qui superant in Matthęi expositione consūpsi: tā
 taq; auditate studia omiſſa repetui: ut qđ exercitatiōe ligarę p̄fuit: nocuerit corporis ualitudini. Argumētū.
C Arnalē circūcisiōnē ad spiritalē itelligentiā referēs: primū edocet ī abdita corporis parte esse pręcep
 tā: ad significandū spiritalē circūcisiōnē uitiorę & bonā opationē hoibus exēplo Saluatoris esse cęlā
 dā: qui & cūctis actibus gloriā refugit: & humanā carnē obūbrata maiestate suscepit: quā impie Mani
 chęus Arriusq; blasphemāt. Deinde ostendit mystice institutā in carne pręputii: & quod p̄cessit ī signo seu figu
 ra eius quod gerendū erat in mente nō illa fuisse salute: qđ exemplū Iob incircūcisi demonstrat: percurrēs p̄ uete
 ris ac noui testamenti partes: qui nō tam carnē q̄ carnis et uitiorę cōcupiscentias circūciderint.

Beati Hieronymi presbyteri ad Terentiam de uera circuncisione. Epistola. LX.

Superiore epistola quam ex me cōsultatio uestra deprōpsit: quāq; ad tuū & sororis tuę nomen mi
 si: rationē circūcisiōnis rapidā transcurri: quoniā procinctus itineris mei ī quo confecta est: nō solū
 ei limā nitoris ueq; etiam p̄fectionē operis iudicis: licet me & illa terreant: quę limant. Quod si nō
 placent īpolita: formidat animus cogitare quid iudicii mereantur informia: qđ ego illam non iudi
 cum subsellia: sed ad fauentium mihi coronam transmisi. Deniq; mea sententia non prodisset: nisi fuisset p̄ uos
 de secreto uerecundię uelut manu quadā charitatis educta: sed quoniā iam illam meliorē facere non possum:
 placuit mihi: ut semel emissum repetens apud te uerbū re tractarem: cuius conuersatio circūcisiōnis est interpre
 ratio: & uita totius legis enarratio. Ex eo siquidem lex uidet̄ obscura: quoniā raro in quo conspiciat̄ existat: dei
 enī uerbum uita est: & nos aliud uiuendo q̄ uita est: uerbū dei facimus obscurę. Quod si ea uita quę solum ui
 ta est uiueremus: narratione legis eius opus nō erat: quā facilius erat uidere q̄ loqui: qđoquidē non in sermone
 est regnum dei: sed in uirtute. Nobis ergo ex abūdanti licet apud te differētare: quod didicimus in te tibi prode
 re: quod nobis uita tua pręstitit ne esset obscurę. Sed quid nouū loquimur: si aut tu quod locuturi sumus: hoc
 uiuis: aut si apud te quod in te didicimus: hoc loquimur: cum & memor eorę quę meminit: monita nō q̄rat: &
 doctus nō ea quę iā callet iquirat. Tu qđem filia dilectissima circūcisiōne uiuis: mihi tamē propositū est illud
 tecū loqui: quare non ī digito: non in aure: aliaue corporis parte fiat circūcisiō iudęorę: quę utiq; sine ratione
 esse diceret̄: si a deo iuenta non esset. Nihil enī sine ratione fit per deū: nihil casibus ut gentes loquunt̄ fortuitis
 nihil deniq; fortunę in illo temeritati licet. Ipsi enī cęci sunt: qui illā putant habere aliquid potestatis. Deus au
 tē qui ipse ratio est: ut nihil nō plena ratione formauit: ita nihil ab homine fieri sine ratione mandauit. Ratione
 digessit: ut terra hęc esset super quā reliqua mouerent̄ īmobilis: ut aquę uenę altioribus montibus cōderent̄
 tur: a quibus orta flumina dum per multa spatia decurrunt lata: potandi usū per omnē tractū cursus sui aian
 tibus exhiberent: ut ipsū mare aquis influentibus nō ex crescat: sed ut uelut uenter quidā laticū aquas sitire uide
 at: ne uel fontibus in æternū manātibus: uel fluminibus sine fine currētibus: uel pluuiis assidue uentibus: per
 petuo terra diluuiō tegeret̄: ut cęlū pręter plenitudinē illā lucis ī sole nocturnis etiā syderibus radiaret: ne qđ
 corpus ignē luminibus haberemus. Si ergo hęc transitoria ut ipse ait cęlū & terra transibūt: sic sapiētia descri
 psi: ut aliter ea nō potuisse esse credamus: quid hoies ipsos pro quibus hęc: nunc ita excogitauit: ordinauit: instituit:
 it: sine ratione forte uiuere pmisit: quorę adoptio est filiorę & gloria & testamentū: & legis latio & obsequiū & p̄
 missā. Ex quibus etiā est Christus secundū carnē: qui est benedictus in sæcula. Amen. Absit ergo ut a quibus etiā
 filiū secundū hoīem uoluit oriri: eis nō plena ratione cōderet̄ testamentū. Sed quoniā tā euidenter constat oīa
 ordinata per deū plena esse rationis ut assertore nō egeant: uideamus unde digressi sumus: quę causa est ut eā
 partē corporis quę secretior & occultior est: aut eam quę a gręcis φουσι Sa nobis dicit̄ natura ad circūciden
 dū dominus elegerit: qui utiq; ob signū quo uolebat famulos suos in Abrahę semine cęserit: id potuisset eligere
 quod in propatulo positū ab omnibus cerneret̄: & alio nomine uocaret̄: ubi nec ī signo obscuritas: nec cōfusio
 esset in nomine. sed utraq; hęc imago rationē habuit geminę ueritatis: quā dum loquar: ipende patientiā: ut qđ
 circūcisiōnē illā in uita tuā nō esse credebas: nunc uita tuā in illa circūcisiōne conspicias. Ac primū de se
 cretiori parte corporis: quid figurabat aduerte. Illud sine dubio quod postmodū dominus monstrauit: ne iusti
 ciam nostrā coram hoibus faceremus: sed ī occulto corā eo solo: cui soli nihil occultū est: & quę solū remunera
 torem bonorę nouimus esse factorę. Nā hic nostra circūcisiō nō uidetur: quoniā stultitię uelaminę uelut ue
 ste tegit̄ mundiali. Nec sane a nobis magnopere desiderandū est: ut cōtēplationi oīum circūcisiō aperte subia
 ceat: ne merces operis penes eos sit: quos uolumus hanc uidere: dicente domino. Amen dico uobis: receperunt
 mercedē suam: sed ita modeste: ita uerecunde habenda est: & uelanda iuxta eam ī imaginē quam abundantiori
 honore uestimus: ut nō uidentes eā uideant: sed querentes rimantesq; intus nos iuxta apostolum quos seducto
 res putant: ueraces esse fateantur: quos nihil habere credebant: omnia possidere cognoscant: quos mori iudica
 bant: uiuere in æternū testent̄. Hęc est gloria circūcisiōnis occultę: hęc partis uerecundię illis ad uiuendū: no
 bis in nostro corpore nō uerendę: hoc testimoniū gloriosū: cum conuersi amare cupiunt: quos odisse gaudebāt.
 Vnde non ī carne palam: sed in occulto cordis iudęi esse debemus: nō littera sed spiritu: populus ex deo non ex
 hominibus acquiri: ut uereamur audire a domino: Populus hic labiis me honorat: cor autem eorum longe est
 a me: iuxta illum qui quod pertinebat ad labia: magistrum bonum de bono quesiturus appellat: cui uetus lex:
 id est carnalis circūcisiō uelut posita recitatur: quam se compleſse testatus: ubi quod ad circūcisiōnem cordis
 pertinebat audiuit: uende omnia: & sequere me. Tristis abscessit: miser prorsus: qui sequi noluit: quem bonum
 ignorare non potuit. Interitus ergo illud est signandum pręfiguratum: quod in inuisibili mente nostra ab il
 lo inuisibili nostro deo uidetur: ut non eum a quo inuocetur audiret: sed eum a quo crederetur attenderet.

Regnum dei in uita
 non in sermone

Quibus

Vestis mundialis

Signum

Accipimus honores
ab hominibus

Oculi enim domini super iustos: si ad iusticiam corde credat. Veg autem nos credere toto corde metimur: si ab hominibus accipimus honorem. Accipimus enim ab hominibus: si elemosynas nostras tuba populo predicatura praecedat: quas nec per officium ministrandi dexteram cum sinistra communicare concessum est. Accipimus ab hominibus honorem: si ieiunia nostra & abstinentiam ciborum populi oculis fractior mentis infirmitatis commendat incessus: & fauorem vulgi tristi uultu aduocatus pallor acquirat: si non caput ad imaginem festiuitatis injungitur. Sed si soli deo ieiunia commendantes possumus dicere: uoluntarie sacrificamus tibi domine. Vides filia nepe quod uiuis: & conuersationem tuam secretam illius circuncisionis agnoscis: populi oculis iudicanda in conuiuio uocatorum: sensu autem euangelistae locianda Matthaeo. Sed ad ueram ipsam uitam aliquando ueniamus: id est ad dominum nostrum Iesum Christum: uideamus an tale aliquid docuit & fecit: quoniam quod factum est in illo uita erat: si & ipse circuncisionem ueluti in occulta parte corporis operatus: noluit ab hominibus & ea quae faciebat: & ipse quis esset agnosci. Ac primum post caelestem illam doctrinam de monte descendens: populorum se admirantium stipatus agminibus: leprosi homines sordes emaculans: pro salutis tantae beneficio non laudem: non celebritatem comuni hominum ore desiderat: sed sibi soli quod est esse conscius: quod maiore non indiget testimonio. Iubet illum nemini narrare suam uirtutem: secretum quoque diuinae maiestatis quod mysterium incarnationis occubuit: ab eo qui sanatus fuerat uult sileri: ne gloriam quasi homo querere uideret: quam alio more & mystica ratione suscepit. Nam ut se ostendat sacerdoti & munus deo offerat imperauit: & hoc munus quod praecipit Moyses in testimonium illis: ut dum tacet quod quasi filius hominis imperauit: legis potius mandata: quam Moysi deus ipse dedit efficiat: & dum hominem quem in carne uiderat laudare prohibet: deum se uerum uideat inuere: dum non quasi homo predicandus est: cui ut deo sunt curationum uota soluenda: nec in plateis uilibus carnaliter celebrandus: qui spiritualiter sit adorandus in templo: ac si dum secundum hominem nihil requirit: secundum deum addit huic similia: ut ueritas locupletiori testimonio fulciret. **Quaerit a discipulis suis quis habeat in populo egregius: illi nominant prophetas. Quid ipsi sentiant sollicitus exculpit. Cui beatus Petrus. Tu es inquit Christus filius dei uiui: exclamat dominus. beatum: cui non caro istud reuelasset & sanguis: sed pater eius qui esset in caelis.** Tunc & Petrus uocat a petra: postquam angularis illam petram primus agnouit. Iubet tamen post multas donatas Petro benedictiones potentiaque uirtutis: ne quis discipulorum diceret quod ipse esset Christus. Mira ratio: non uult praedicari: quod gaudet intelligi: agnosci amat: & odit ostendi: sic mysterium obiectae circuncisionis exercens. Nam mauult se inuentum esse quam proditum: ut uirtus sua illum non fauor manifestaret alienus: quod in hoc praecipito & aliud intelligentiae genus occurrat. Vetat dominus hoc unde Petrum laudauerat praedicare: offendendus utique: si contra uoluntatem eius quod Petrus senserat faterentur: quoniam si facultatem loquendi se tribuere uoluisset: excusatio proditori praedestinata uidebatur. Poteratque dicere: permisisti nobis discipulis tuis: ut te omnibus panderemus: nec imputandum mihi est: si alio ad te aliquis animo uenit: quam ego te tuus laudator ostendi. Sed quoniam quicquid prohibetur illicitum est: a nullo se uoluit digne celebrari: dum a Iuda proderetur indigne. Iubet ergo discipulis: ne cui dicant quod ipse est Christus. Tendit sententia interdictalis in Iudam: & prauiusum iugulat proditorem: ipso uerbo praecipiti maiestatem signans: quae erat designanda praecipito. Refert euangelista his uerbis. Tunc imperauit discipulis suis: ut nemini dicerent quod ipse esset Christus. Et Iudas proditor his: qui cum ipso uenerant: ait: ipse est tenete eum. In uerbum prohibitionis declinatio obsecundationis incurrit: & ne obiectu ad excusationem esse posset obliuio: infelix memoria in sacrilegum uolueda suggestit: dum ipse proditur de sermone quo cauet: sic utriusque ratio non aequanda subsistit. Nam & dominus ostendit sic se prodendum esse: dum prodit: sed ignosce quod in alium tramitem disputationis census dei uerbo copiosior excessit: licet te amplius consisteret suppressa quam prodita: & magis de his rebus silere tibi quam dici copiosius irasceris: qui domini iudicia pro auro & preciosis lapidibus concupiscis: in quibus mel tibi fauorem compensas: & desideriorum non cares etiam plenitudine & si satureris. Ac proinde factum adhuc exemplum ab ipso domino repetamus: ut iuxta legem in ore duorum uel trium testium omne uerbum consistat: & quem prodi se diximus noluisse: etiam si uideri uoluisset doceamus: ut non ab aliis se modo honorari pateretur: uerum etiam ipse sibi in quantum fieri poterat: debitam detraheret dignitatem. Lazari amici sui mortem non audit: & nunciat: faciebat hoc de deitate: quid mirum? Ut cum localliter perspiceretur in homine ex diuinitate nusquam abesse crederetur. Festinat in Bethania: submissitantibus pene discipulis pietas factura miraculum: defuncti sorores occurrerunt tetro habitu: ore lachrymoso: crine confisso quas bono animo iubet esse: si credant Lazarum uiuere: si illae non sunt dubitaturae confirmat: uidet etiam multitudinem Marthae & Mariae: quae ad solatium comes conuenerat. Infremuit inquit euangelista spiritu: & turbatus est: & ait. Vbi enim eum posuistis: quid est hoc? quae confusionis causa? quae formidinis? Quid aut erubescit: cum & uirtus sit habitura miraculum: & deitas non sit subiecta terrori? Quae sepulchri tam inconsulta requisitio? Ut omnino credas de turbato confusoque profectam. Ille deus noster qui discipulis constanter dixerat de absente: Lazarus mortuus est: qui sororibus eius confidenter promiserat de mortuo resurrecturus est: sub noua nescio qua confusione sepulchrum quaerit: quasi hoc solum qui omnia & nosset: & praestare poterat: ignoraret: non planum hoc est: nam alius intellectus occultatur: i dictis promissisque superioribus satis de diuinitate publicarat. Aderat turba Iudaeorum: tantis semper non amica miraculis. In planum deus: si non aliquid secundum hominem uideretur ignorare processerat. Turbatus est inquit: id est fetulenta carnis diuinitas Iudaeorum oculis non prodenda miscetur: & ad ignorantiam humanam deitas uelanda reuocatur. Sic turbatur: & fons cum excitatus quasi a liquore limus: puritatem liquidum densat elementum: & duarum rerum una confusio discrimine proprietatum dum separatur excluditur. Ait namque: ubi eum posuistis? Et hic turbatus Iudaeis deitatem caelat in homine & splendori diuinitatis in tantae operationis coruscatione ignorantiam mortalitatis obducit: ut cum possit in suscitando

Petrus a petra

occidit

Sermon

57

des

fuscitando Lazaro deus adorari: homo in sepulchri eius ignoratione uilescat. Sic dū a cæcis uidet: & a uidenti
 bus nō uidetur: sic dū de lapidibus suscitatur filios Abraham: filios pditionis in lapidē offensionis ipingit: illud my
 sterio occulto operationis exequit: ut eū infirmi ac debiles ad poscendā opē salutis nullo monstrāte cognoscāt
 & psecutores uel inimici quem tenere debeant: nisi perdat ignorēt. Hic est ille liber intus & foris scriptus: hic se
 cretus & publicus: hic apertus & optus: hic paginis superioribus uidendus: interioribus nō uidendus: quia incō
 prehensibilis. Intus siquidē scriptus est cū propheta dicat: generationē eius quis enarrabit: Foris scriptus est cū
 euangelista ait: liber generationis Iesu christi filii Dauid: filii Abraham. Intus scribit cū deus dicit. Eructauit cor
 meū uerbū bonū. Foris scribit cū uaticinat. Ecce uirgo concipiet & pariet filiū: & uocabis nomē eius Emanuel.
 Intus scribit per Ioannē. In principio erat uerbū: & uerbū erat apud deū: & deus erat uerbū. Foris scribit p Mat
 thæū. Christi autē generatio sic erat. Cū esset desponsata mater eius Maria Ioseph. Intus scribit inuenta est i ure
 ro habens de spiritu sancto. Quid unq; habens uerbū domini: uerbū carnē factū sub lege. Foris scribit cū apo
 apostoli interrogati: quis esse dominus: alii dicerent Heliā: alii Hieremiā: alii autē unū ex prophetis responderūt.
 Intus scribitur cū Petrus exclamat. Tu es Christus filius dei uiui. Vnde & ipse dominus: nō reuelauit tibi. Petre
 inquit istud caro & sanguis: sed pater meus qui i cælis est. Cuius caro & sanguis: Nunqd nā Petri ipsius caro &
 sanguis obstabant: quin filius de disceret? Nō inq; sed ipsius domini caro & sanguis: i quibus dū cernitur: quod
 erat dei filius: nō credebatur esse quod erat. Impossibile enī hoibus uidebat deum credere: cū hoīem uiderent:
 & tantā illā maiestātē in qua inhabitat omnis plenitudo diuinitatis: quā ipse non capit mundus: in corpusculo
 despectæ etiā imaginis inclusā. Ait ergo: nō hęc caro mea tibi & sanguis: me esse dei filiū prodiderūt. Nam ista
 nō patiunt me hoc credi. Deniq; & propheta dixerat. Et homo est: & quis cognoscet eū? Euidenter ergo illi se
 cundū oculū iudicantes: me aut Heliā prophetā: aut aliqū unū ex prophetis loquunt: quoniā hoīem esse ha
 bitu carnis agnoscūt: sed tibi reuelauit pater meus qui in cælis est. Q uādo reuelauit? Q uo tpe deus cum Petro
 locutus est? Reuelauit inquit pater meus qui in cælis est. hoc est dicere: opibus credidisti: quæ loquūtur filium
 dei. Sed. n. foris scriptus est liber iste: cū dominus esuriit. Intus scribit: cū quinq; panibus multa hoīum milia sa
 turauit: Foris scribitur: cū affigitur cruci. Intus scribitur: cū paradysum latroni pmittit in cruce. Foris scribit: cū
 spiritū moriēs secundū rationē humanæ carnis emittit. Intus scribitur: cū in passiōe sol fugit: dies absconditur: ter
 ra concutit. Foris scribitur: cū sepelitur. Intus scribitur: cū tertia die sepulchri limibus emotis erūpit in lucē. Fo
 ris scribitur: cū apostolis clauorum & lanceæ uulneribus ostēsis. escam etiam postulat. Intus scribitur: ut inter
 eosdem apostolos clausis ostiis qui intrare uisus nō fuisset apparet. Sed miro modo cū interior scriptura libri ma
 gis obscura sit: amplius hoīum mentes turbat exterior: & uidētes illa quæ p hoīem uideri nō possunt: ista quæ
 possunt p hoīem uideri: noua ratione nō cernunt. Nā manichæi quod uideri nō potest: credentes: id quod pot
 uideri nō credunt. Cū beatus Ioānes inuisibile & uisibile deum & hoīem breui quasi caractere signauerit. Sic
 enī ait. Q uod fuit ab initio fratres quod audiuius: ecce libri illius iteriorē partē. Q uod sequit: & uidimus
 oculis nostris: & manus nostræ palpauerūt de uerbo uitæ. Ecce libri pars exterior: quæ oculis a manibus subie
 cta hoīum: & uideri & tractari potest. Hanc partē libri Manichæus ignorat: uidens opa quæ fiunt & uidens fa
 cientē. Potest quidē dicere iste: tu es filius dei uiui: sed nō potest dicere: dominus est sabbati filius hoīs: & mira
 pueritate quod uident: negātes: quod nō uidēt confitent. Inuisibile in uirtutibus recognoscunt: uisibile in hoīe
 quod facillimū esse debuit: nō agnoscunt. O cæcitas. O ignorātia ueritatis: & omni ratione dānanda præsumptio.
 Isti sunt qui deo ipsi se præferūt: sic credendo i carne cōstituti: spiritualiter se uiuere profitent: quod deū non cre
 dunt potuisse. Minor enī sine dubio ab istis deus est: si quod isti possunt: ille nō potuit. Nā isti possunt in carne
 cōstituti alienā capere naturā. Cur ille in carne positus: suā seruare nō possit? Videlicet ut semp deus sit: ne cor
 ruptelæ admixtus incipiat esse corruptus: Mira disputatio: deū destruit cū honorat. Maioris enī uirtutis est ob
 tinere i terrena substātia deitatē: q̄ deum spiritualiter i deitate durare. Q uid ergo mirabor i deo: nisi q̄ cū homo
 esse dignatus sit: in hoīe q̄ deus esset: aperuit? Nō quod ipse destitit esse: quod fuerat: sed q̄ carnē fecit esse: quod
 deus est: q̄ in excusationē materiæ uitiosā: aīa sit ipse sine excusatione: q̄ dū pro nobis peccatū factū esset: pecca
 tor esse nō potuit. Sed hic Manichæus. Arrianus iteq; superiorē partē libri utraq; circūplexus manu: illā iterio
 rem paginā sic referare formidat: quasi sacrilegiū facturū sit: si deus in carne ueniens non amiserit deitatē. Vi
 deniq; dominū in nauicula dormientē: non uidet uentis & fluctibus imperantē: cui deitatē se tribuere sine simi
 litudine paterna mentitur. Deus enī esse nisi patri: id est deo similis sit: non potest: simile autem esse nec illū qui
 foris scriptus est: de interioribus aliquid perdidisse. Illos quotidianus sermo instruere debuisset: quo filius patri
 bus suis similis: ita cupimus approbare: ut dicamus: de ore eius exiit: ergo omnis filius: q̄libet secundū carnalē
 generationē alter generetur: tamen si forte patri per omnia similis sit: dicetur ab ore eius profectus. Q uis inui
 det domini uerbū de corde patris eructatū: nec aliū de in spiritu q̄ ore prolatū etiā iuxta comunē oīum sensuū
 patri simile iudicare? Q uod ubi fideliter senserimus te: & ea quæ foris scripta sūt: & ea quæ intus diuinitus an
 notantur credere: unū librū dicere poterimus: in quo legē totā scriptā uidentes: non philosophorū argumēta se
 ctemur: ut ueritatē opinationis colligamus: sed formā uitæ ante oculos cōstituamus: & eā ipsam tractabile mire
 mur: in qua quicquid obscurū esse poterit: effundetur. Q uā manichæi nō uidentes i carne: Arriani nō intelligē
 tes in spiritu: unius libri paginæ confederatā dissecuere iuncturā: & mediatorē duorū consertis manibus hæ
 reticorū furore ruperunt. Sed quid miri: si hos nimirū sibi i singulis paginis sapiētes: ac de mūdiali philosophia
 uenientes: tanta operi apertiq; libri cōcathenationis subtilitas præteriuit? Cū eū nec iudæi qui ipsius erant: cum
 in sua uenisset agnouerunt? Q uo dum de cælo signum postulant: quasi cælestia non essent quæ in salute uel

debilium uel mortuorum cælesti uirtute faciebat: obæcati infidelitate sua: uidentia: etiã non uidere meruerunt. Ira-
tusq; est dominus: cur in ipso deitatis contēneretur operatio. Illud de iudiciis sapientiæ suæ procurauit: ut & for-
ma serui duplicabilis haberetur: & quibus nõ per uirtutē suã diuinitas radiaisset: his omnimodis positus contē-
ptui: irruenda in ipso iuxta sæculū uideretur humanitas: & cū dominū suū in spiritu israel nõ receperit: cur uel
fratrē suū in carne Iuda reciperet & cognosceret? Neq; enī æquū erat: ut qui maiora subruerent: & qui sacrilegi-
um ut uolebã æstimari cõmitterent ignorãtes: nõ homicidiū facerent sciētes. Deniq; & Ionæ signū promittit in
fidis: & miser quidē populus in uno eodēq; hoīe dei contēptor sui occideret: & quē iuxta legē suã nõ agnouisset
ut deū: hunc extra legē suã gētiliter dānaret ut reū. Hæc itaq; ignobilia passionis uelut uelata sicut loq̄bantur:
passione promeruit: cū deitatis naturã mortalitatis ueste circūdat. Dū apud erubescētes agnitione eius ipse cõ-
funditur: dū q; homo de deo sit nõ credunt: dū ipsū deniq; in se hoīem idēspicabiliore cæteris formã ut patiat
inclinat: dū apud discipulos dei uerbū non habēs: inuenitur. Vnde sicut dominus celi & terræ: cuius nomē super
omne nomē est: formã serui accipiēs: non rapinã se dei arbitratus æqualē: in hoīem se despectū uelata studiose
diuinitate proiecit: neq; uideri in se uoluit: quod nõ poterat: nõ agnosci quid hoīes obseruare sub specie secreta
circūcisionis expediet: quos præter naturã exemplo humiliavit & præcepto dicēs. Cõsultius utiq; facient: si etiã
cū omnia fecerint dicāt. Serui inutiles facti sumus: quod imperatū est fecimus: quoniã fiducia præsumptionis cla-
tis: ut unus a dextris: & a sinistris alius in regno eius sedeant postulantibus: ipse dominus illis responderit: qui il-
los amare amplius credebatur: nescitis quid petatis: quibus & statim formido passionis ab eo opponit: qui iuxta
carnē humiliat elatos. Quã ubi intrepide poposcerunt: recte quidē dicit illis: sedere ad dexterã aut ad sinistra
non est meū dare uobis. Nūquid nã hic se potētiã indignū esse professus est? Aut aliquid sibi licere nõ testat:
qui ait: pater neminē iudicat: sed omne iudiciū dedit filio? Nõ est ait meū dare uobis: id est sic petentibus super-
bi: insolenter: elate: de carnis tumore: nõ spiritus lenitate. Nã ego qui resisto nūc uobis: humilibus dare gratiã cõ-
sueui. Ita dominus dū humilitatē & uerbo & actu uere audientes docet: cur in secreta parte corporis præfigura-
tionem ueræ circūcisionis habere uoluerit ostēdit. Dixi de occulto circūcisionis: quæ putauit esse dicēda. Super-
est ut de ipsa circūcisione tractemus: quæ figura sit. Cur nõ oculo circūcidamur & manu: dicēte domino. Nã
si oculus tuus scandalizat te: erue eū: & si manus tua scandalizat te: abscinde eã ait: quæ tãta ibi præfiguratio est
ubi per unã partē corporis totus omnino homo circūcisus esse credat: & cū hoc nos post Christū circūcida-
mur in corde? Veniamus ad regenerationis nostræ sacramēta cælestia: ut circūcisionē spirituale in spiritali natiui-
tate q̄ramus: & in ipsis fidei nostræ cunabulis: quo tēpore circūcisio celebratur: primos uagitus sacratæ repeta-
mus infantia: & abrenunciationē illã qua præputiis denudamur ante oculos collocemus: quoniã sicut qui car-
naliter nascebant in mūdo: carnaliter circūcidebant in lege. Ita qui nūc ad cælorū regna generantur ex uerbo:
per uerbū circūciduntur a mūdo. Sic nãq; dicimus abrenūciare nos mundo & p̄p̄is eius: quoniã quicquid est in
mundo cõcupiscentia carnis est: & cõcupiscentia oculorū est: & abnutio sæculi quæ nõ est a patre: illa ergo pro-
missio & circūcisio est: quã nõ patimur ut serui: sed exhibemus ut liberi. Nec postq̄ nati fuerimus celebramus:
sed ut renascantur offerimus: omniq; in procinctu baptismatis idumento nudati: sola sanctorū oculis cõtritione ue-
stimur: nec ad speciē naturã nostrã: arsurã filiorū ueste uelamus: quia in euāgelio arbor foliis exuberans: cū in ea
fructus nõ esset repertus exaruit: sed cūcta carnis repudiata natura: sexus imemores: nil ueremur: nec cū primo
illo terreno hoīe: Adã ubi es: deū fugientes audimus. Præputia itaq; Adã transgressoris acquirere: p̄ subiectio-
nē cælestis obedientiæ respicientes naturã circūcidimus uitiorū: & per unã corporalis mēbri formã omnes exer-
centes in præputiū sensus p̄sequimur: ac trūcamus: nõ enim naturã: sed naturæ sup̄flua refecamus: scientes quo-
niã quicquid amplius est: a malo est: sic domini dignatione cõsequimur: ut nos qui secundū carnē præputium
dicimur: id est uelut ignorãtia quadã naturaliter obtecti: tamen reuelata facie gloriã domini speculemur cū illi
qui secundū carnē circūcisio dicuntur: tamē ne in legē introspectant: obtētis præ facie obæcentur aulæis. Eua-
cuata est itaq; circūcisionis figura corporeæ: & in uerbo nominis eius rota trãscendit: q̄do etiã sic præputiū circū-
cisio reputat: quod tūc euenit: si aut post uerbū domini naturæ huius corruptæ acquiescimus blãdimētis: & de-
nuo scēntia sequimur uitiorū. Aut etiã nõ incircūcisi in carne eã ipsã naturã cū suis p̄sequentes: uerbū domini
dū nõ custodimus: obterimus. Porro hæc an ita se habeant: & fidei patrē: & circūcisionis iterrogemus auctorem
quoniã ab ipso utraq; hæc: & quæ ad mentē: & quæ ad corpus p̄tinent: p̄cesserunt ipse nobis respōdebit ex ge-
stis: utrū ne illū de iudaica circūcisione: an uero de nostra hac quã dicimus cõmendari: ac primū audita domi-
no. Exi de terra tua & de cognatione tua: sub hoc uerbo iuxta carnē in præputio cõstitutus: a parētibus se circū-
cidit: & pariã naturãq; oēm qua p̄ affectū tenebat: abrūpens uerbū domini sequit̄ p̄grinus. Hinc deinde ex cõ-
iuge sterili & annosa: id est & cõtra uitium naturæ: & cõtra cõditionē deficientis ætatis posteritatis p̄mittit multū-
tudo: nõ cõsiderat corpus suū emortuū cū iã fere centū esset añorū & emortuã uulua Saræ cõiugis: cui desinens
iustificationē credēdo p̄meret. Prius ergo q̄ in carne circūcidat: eligit. Prius enī scriptū est. Credidit Abraham
deo: & reputatū ē illi ad iusticiã. Iubet igit̄ deus. Circūcidet̄ oē masculinū uirū: & circūcidemini carne præputii
uiri. Addidit & significatiã huius rei: ne cēt obscura. Ait enī. Et erit in signū testamētū inter me & uos: signū ad ocu-
los p̄tinet: uidelicet ut eorū esset agnitio: q̄ nõ putarēt eū mūdiale naturã p̄ uerbū domini respuisse: ac siq̄ esset il-
li: q̄ Abrahæ fidē uirtutē opationis ignorarēt: p̄ signū uelut p̄ imaginē aliq̄ cõparatiōe depictã qd uerū cēt agno-
scerēt. Deinde & p̄pheta infideli populo: q̄ deū ex eo q̄ uideri nõ potest nollet credere: signū uisibile p̄mittit dicen-
do. Dabit uobis deus uester ipse signū. Ecce uirgo in utero cõcipiet: & pariet filiū: & uocabitur nomen eius Ema-
nuel. Et ipsi iudæi cū dominū iã in carne cõspicerēt: & fidē eius uirtutibus denegarēt: signū postulant de cælo:
nempe

nempe ut crederent: si uiderent. Deus ergo pro tempore: cum Abrahamæ posteritas paribus si posset uestigiis ingredi i fidem electionis suæ: notam i signo hoc uoluit esse nō iusticiā: ut qui mundialē naturā aīæ respuisset: ei circumcisio carnalis appareret i corpore: ac uelut per hoc quod uidetur: posset itelligi. Sic multa quæ a prophetis populo denūciabantur ab ipsis prius a quibus præconabantur: effecta sunt. Nudos in captiuitatē filios Israel eise ducēdos: per prophetā iratus dominus minabatur: certe dictū iam ad partiū oīum intelligentiā poterat intrare. Vadit tamen nudus ipse propheta p populos: & in se quod aliis uaticinabatur ostēdit. Videt uulgus: nō audit. Et in Esaiæ corpore: quæ sibi erāt uentura cognoscūt. Fit signū de uate: & i libro adhuc populo amaritudinē sentit propheta captiui. Sic Abrahamā designat i carne: quod exercebat in mēte: & per nomen mēbri uelut uirtutem circūcisionis itelligit: non per hoc signū exprimens carnis: sed signū fidei: deniq; post illā carnis circūcisionem suæ: si erat plenitudo iusticiæ: quare maiora adhuc in Abrahamā fidei experimenta q̄rebat. Cur in patrio postmodū tentatur affectu: si iam i illa circūcisione benedictionis sūma tenebatur. Sed quoniā non illa uirtus sed signū iuebatur esse uirtutis: q̄ritur a singulari uiro: Vt ū ne qui iam & patriæ & cognationi renūciasset: & circūcidi se passus esset: nū parceret & filio. Quē ubi ad uictimā non tristis exhibuit: pro digna pignoris impietate sit carnali pietate sublimior. Lucratur orbitatē: dum parricidiū meditatatur: & cū unico nō parcit i terris: stellas pro filiis annumerare iubetur i cælis: carnalisq; despector naturæ in natura syderū collocatur: & humani cōtēptor seminis: pater uocatur astroꝝ. Sic fidelis nō filio: sed præcepto: dum mandatū domini religionem ducit esse non crimē: dum offerre filiū deo sacrificiū iudicat esse nō parricidiū: pene meruit præuidere: q; deus ad tētationem probādæ mentis parricidiū uoluit offerri: sed noluit iplere. Ab hac ueritate forma iudaicæ circūcisionis amissa est: hæc nominis erat figura non mēbri: sic naturā nostrā deus uoluit denudari: ut nō i nobis aut cupiditas arderet: aut ambitio sudaret: aut affectus carnis præminere: sed ab omnibus præputiis dei amor & præsentū contēptus exueret. Dixit quidā satyrus gentiū poeta. *Probitas laudat & alget.* Testimoniū hoc uerū est: nullus eā stipat populus: nulla multitudo ambit: homo nullus amplectit: & in mūdo isto uelut in nouerca li domo horret: etiā necessariis deopta q̄diu nō uestē suæ habuit dignitatis. Age si uidetur: totū tramitem ueritatis per patriarchas: gesta uelut p uia uestigia decurramus: ut circūcisionē quæ sanctificat demōstremus. Transeo Isaac peregrinantē: quod ipsū in circūcisionis forma consistit. Rebeccāq; propter phylistinorū insidias sororem de uxore dicentē. Quod æq; q̄ magni sacramēti sit: tibi existimandū relinquo. Taceo iacob per duas ānorū hebdomadas matres. xii. tribuū seruitute mercantē. Omitto eius filios: quos p patriā benedictionē & sanctitatē naturalis quædā necessitas continebat. Ad Iob ueniā: in aliā generationis lineā de Isaac germina iā prolapsū: nec inter. xii. Iacob filios hæreditatū: per Esau genitū primitiuæ benedictionis extorret primogeniti dignitatibus expoliatū: inter Edon principes qui deo placerent iuentū. Hic tamen an circūcisionē naturalē æquanimiter possit ferre tentat. Fit pauper ex diuite. Sed hoc etiā sæculi hoies contēnere nouerūt. Tot orbitatibus uulneratur: quot successionebus gloriabat. Exclamet forti uoce: nudus censu: nudus & filiis: nudū se exisse de utero matris suæ: nudū etiam iturū sub terris: dominū dedisse: dominū abstulisse. O uirū naturā sæculi respuentē: non se lachrymis: nō se gemitibus: non se etiā tenebris tradidisse: sed potius detrimēto meritoꝝ dolor uictor: & si genus affectu sit fortior cū infirmat: & i ualle lachrymarū turri occupat gloriæ. Vbi es isolens nimiū carnis iudæa: Confer cū hoc uiro pedē: contēde: & gloria attollere maioꝝ supba uirtutibus: latusq; tuū benedictis nobiliū patriarcharū circūcinge nominibus: ut te iustificationū uetus illa uirtus & auoꝝ splendor appareat. Iob te ad uerū procedit i mediū: sanguinis auctor es nō erubescens: nec p Esau i concessā benedictionis fortē trāsfusione mentitus: nā illa nec prodesse nouimus: nec obesse dicēte domino. Anima patris & aīa filii mea est. Aīa quæ peccauerit ipsa moriet. Ac p inde ei spes est: q; i his uincat te oibus: & pcedit plus sibi de uirtute uēdicans propria: quo minus ex gloria pmittit aliena. Deniq; expoliatus bonis oibus nil requirit. Tu ægyptū in heremo post māna delitiosa suspiras. Illū ab spe i deo posita tot maloꝝ tentamēta nō auocant: te ad eā spem bonoꝝ oīum blādimēta nō prouocant. Ille manū domini sentiens benedicit i uulnere. Tu uirtutibus de Pharaonis iugo exuta: nō subiaces. Huic illi & pro circūcisis ueniā postulare cōcedit: tibi uelut icircuncisæ Amorreus pater & mater i geritur esse Ethea: ut manifeste liqat: & illū per uirtutes opes: nō per obseruantia circūcisionis benedictionē sibi restauerasse: quā proauus amisit: & te per iactantiā circūcisionis uirtutes negligentē eā benedictionē quam iacob sola subtilitate acquisierat: pdidisse. Quid enī sibi iudeoꝝ arrogātia non usurpet. Iob ista qui deo placuit: quomodo gentis non est mex: Et circūcisis forte: quoniā de Esau circūcisio hucusq; generat. Nec manus leues in hoc non circūcisio fuerat: prædicata: sed uirtus: nec an sine præputio uixerit: sit quærendum: sed q; nihil labiis suis peccauerit sit tenendum. Ad alienigenas ad quos prouocat: ueniamus: quoniam nullam nobis arborem exemplorum ager diuinorum omni ligno feracium plantarioꝝ: nec in eo germina de uimine: sed de fruge censentur. Ostendamus in israel gloriā peregrinam: & benedictionis germen in ligno fluxisse nō suo dicimus Ruth: quo magis confundant in scemina. Promittitur p prophetas de radice Iesse uirga pro nostra salute proditura: nunq; flos cōdescenderet: qui uel solus utiq; pleni agri odore flagraret præ cōfortibus: nisi eū odore unguentoꝝ super omnia aromata lætitiæ oleo pater unxisset. Hic tamen Iesse auiā non israeliticā habuit: sed Moabitā. Cui tantū peregrinæ cōceditur: quantū nulla de patriarcharū germine pro meretur: ut suo utero destinatæ benedictionis semē accipiat: & israeli non israelita parturiat dignitatem: cornuq; populi sui: i alterius populi benedictionibus aliena sustollat. Vnde istud oro promeruit. Credo quia dicit locruī suæ. populus tuus populus meus est: & deus tuus deus meus est. O uirtutem uiris etiam præferendam: Abrahamæ fidem incircuncisæ gentis mulier imitatur: quam uirilīs circūcisio dereliquit: & per aliena uestigia meritum iustificationis ingreditur: a quibus

Iuuenal. Satyrus poe.

maior cæca hæreditas deuiauit. Dominos suos Moabita contēnit: cū Israel contēnit̄ alienos. Illā in unū deū suo
rum iam oblita cōiurat: & tu post multitudinē fornicaris idolorū: hinc eligit̄ a domino: hinc fit israelita mēte nō
genere: fide nō sanguine: uirtute nō tribu: hinc usq; adeo benedicīt: ut prophetarū tuorū mater uocet̄ & regum:
licet prorsus dicere clarius regnū cælorū uim pati: & a uim facientibus inuadi: diripi: possideri. Nec iustificatio
nē gētis esse: sed uitæ: q̄do nō circūcisi per frugē probitatis aulā sanctificationis introeunt: & circūcisi in eadē
aula geniti: per pudēda gestorū sceptrū sanctificationis amittunt. Sed rursū ad benedictū uelut. xii. tribuū san-
guinē: redeamus ut in eo iā tunc præcedēs ecclesiastici mysterii ueritatis umbra probe. Longum est singulorū
formas enumerare sanctorū: eorūq; gesta tuis filia dilectissima enarrare uirtutibus: quid sit q; Ioseph de domo
ægyptii regis ueste proiecta nudus aufugerit. Quid sit: q; hic populus mare transierit: & Pharaonis non transit
exercitus: & species labētis naturæ sub hoīum persona mutat. Quid est: q; ipsū mare euadētibus ægyptum Ia-
cob filiis occurrat. Tibi hæc cūcta examināda & iuxta tuā uitā & iuxta ecclesiæ mysteria derelinquo: ut in his
ueritate circūcisionis archana: quā in Aaron aspicias: uacuatā formā signi iudaicō nō mireris. Igitur quoniā stri-
cti uniuersa dicēda sunt: ne ī longū sermo procedat: seges mihi oīs israelitæ gentis est iuadenda: & ī ea ipsius cir-
cūcisionis uentilādus effectus. Iesus naue populos hæreditaturus ī terris: prius illa oia uelut diuinæ plebis cir-
cūcidere iubet̄ ex aīa: quasi uero nō tota heremus per uarias peccaminū plagas circūcisæ gētis ossibus albicare.
Quid ergo iubebat hoc fieri: quod peccati meritū nō sanabat? Dicit dominus: fac tibi cultellos petrinos nimis
acutos. Quid est: q; tātopere cauet: ne habeant̄ obtusi? Nimis ait acutos: ut uidelicet nō qui particulā aliquam
corpuscūli sui sensu doloris abscondāt: sed multa lima atq; usu cotis assiduo tenui acie mortiferos: sensus mentis
subtiliter discriminēt. Circūcidit ergo ni fallor in illis ægypti desideriu: murmuratiōne: contumaciā: idolorum
fornicationē: consuetudinē peccādi: pro quibus irā domini eorū sensere maiores. Et illis etiā sine dubio circū-
cidit: metum positō ante faciē præliorū. Nā iam ante q̄ terras promissas sibi: Iesu illas specularē uidissent: gi-
gātes ibi esse fortissimos q̄rebantur: cū quibus manus cōserere formidarēt. Circūcidit & oculos: ne alienigenarū
coniugia cōtra licitū cōcupiscant: aliudq; in illis regionibus uelint possidere q̄ terras. Nō enim si nō circūcidan-
tur: sed si hæc negligant: per irā domini moriunt̄: quoniā illud signū est benedicti: nō meritum benedicēdi: sed
pleni sunt omnes libri: plena exemplorū uetustas: q; nō prælectione nescio cuius mēbris: sed naturæ nostræ cir-
cūcisione dominus delectat̄: in qua secū etiam ille maior oīum prophetarū Ioānes circūcidat: non uestiē mol-
libus nō exquisitis ad gulam dapibus saginat̄: sed in hoc mūdo pene sine mundo est: cūcta desideriorū deferēs
curā mundialē: fetosa duræ uis horridant tegmina nō decorant: humifero esu: melleo tenuiter sudore saturatur
quæ alia circūcisio præstantior debet̄ inquiri? Deniq; hic nō agnum illū: quem ī umbra ueritatis soliti erāt iu-
dæi habere pro pascha: per quē mundi peccata nō poterant aboleri: sed illū uerū agnum: cuius omnis esset mor-
talitas cruore saluanda: relictis. xc. & nouē ouibus gestari pastoris ueri humeris primus agnouit: dicendo: ecce
agnus dei: ecce qui tollit peccata mūdi. Illud etiā in eo mirandū est: heremū elegit: domini prædicaturus aduen-
tum: nō in templis nō loquit̄ in plateis multitudinē profecturus horrescit: & cur uox est clamātis: si declinat̄ au-
ditor? Opus est utiq; multitudo doctōri. Et quæ erit in heremo multitudo? Sine dubio nulla. Et quid faciet p-
pheta: qui uox est & uox clamātis. Elegit ni fallor locū: ubi eū nullus audiat: sed ad quē populos de naturæ cor-
ruptæ cōuersatione reducat: ut ī propheta nouā uitā uidentes diuinā mirari discant: seq; oibus uitis circūcisos
esse patiant̄. Locus ergo ipse forma doctrinæ est: & ipsa prædicatio solitudo est uirtutū. Operat̄ habitatio: dū
urbū frequētiā sollicitus relinquit̄ auditor: & heremū a cōtagione mundi uelut a theatro hoc uoluptatū auulsus
ingredit̄. Prohibet deniq; ne Abrahā patre glorient̄: uidelicet q; eius uestigia nō sequant̄. Certe si ad circūcisio-
nē illam iudaicā ueniamus: circūcidamur: ut Abrahā fuit circūcisus. Si ad sanguinē: cur filii Abrahæ nō dican-
tur esse qui filii sunt: sed fidei pater nō potest esse nisi credentiū: & filii nō de signo circūcisionis: sed de operis si-
militudine recognoscant̄. His ergo cū inhiebant̄: ne se Abrahā parente iactitarent: illud ostendebat̄: nō quia
signū fidei illius: sed quia signū patriū non haberent. Tunc aut̄ rite filii Abrahæ sunt dicēdi: si ad formā patris
non faciēs: sed uita respōdeant. Si ad uerbū domini nec patria diligat̄: & filius possit occidi: cū ipse etiā totus ho-
mo illa qui pro nobis mortuus est: pari iubeat̄ charitate cōmori. Si Symeon senex: nūc dimittis ait domine ser-
uū tuum in pace: Quia uiderunt oculi mei salutare tuū: Forma est utiq; q; qui Christū uidet: iā sit sæculo mo-
riturus: & hæc est circūcisio nō adhuc sub tabernaculo significationis adūbrata: sed præfiguratione ueritatis
occultat: etiā in lucē facis imagine expoliata procedens: quā Abrahā prior mysteriorū pene oīum iniitiator ostē-
derat: cū post uerbum domini locum sibi a filiis Heth: non ubi uiueret: sed ubi moreretur acquirat. Magi quoq;
adorato domino: ne cui genti ut docuimus: præputiū corporale fraudi esset ad gloriā: uis se affectibus circū-
cidere cum thesauris suis: id est secretis mentium patefactis: animorū motus mactauere pro munere: eosq; mor-
bos per quos aliquid aut cupimus aut metuimus aut dolemus: uelut ante pietatis arā & misericordiæ altare fo-
derunt: ut uel in auro auaritia: uel in thure idolatria: uel ī myrrha fieret domino subiecta mortalitas: a quo eius
utiq; erat captiua ducenda captiuitas: & in hanc petram & sacræ pecuniæ cupiditas: & profana errorum su-
perstitio: & amara mortalitatis conditio uelut illisæ morerentur. Iam pridem Babyloni psalmista præcinnen-
te: beatus qui tenebit & allidet paruulos suos ad petram. Sub his ergo magorum & nominibus & oblationibus
omnimode ille diuinorum interpollator exiuit: quoniam deus erat in Christo mundum reconcilians sibi.
Quis enim iam aut aurum sibi audeat possidere: si domini est: aut idolis thura concremare: si Christi sint: aut
mortuum nisi mortuus sepelire: si myrrha iam uiui est? Deniq; & a diabolo uelut trium alea tessarum do-
minus ipse tentatur. Nā & continentia ī fame: & religio in adorādo: & uita in præcipitio periclitatur. Sed facile
cūcta

Io. Baptista

Interpollator.

Alea trium tessarum.

De uita circūcisionis

cūcta supauit: q̄a p̄f & rex bonorū oīum thesaurorū: & sacerdos repositorū ante sacula mysteriorū: & resurrectio
destinatus fuit mortuorū. Magi tamē ex illo uetera uitæ reliquæ re uestigia: nouū iter ingressi: uacui sarcinis nō
uacui benedictiōe cātauerūt. Reuertere aīa mea in requiē tuā: q̄a domus benefecit tibi: nec ille ad quē domus
īgressus est: nō oī d̄f p̄æputio circūcisus uitiorū. nā & dimidiū ex substantia sua dat egenis: & sicui qd̄ fraudā
uit: reddit in q̄druplū: Ille utiq; qui dominū nō poterat uidere: dū diues esset: nisi postq̄ de terra in qua cor ipsi
us uidebat̄ esse: cū thesauro sycomorū qua dominus esset trāsiturus ascendit. Tūc uelut de cognata necessitate
a crucifigēdo cōspectus in arbore cognoscit̄: & filius d̄f Abrahæ. Cur d̄f: Si erat: testimōio nō egebat. Sed quo
niā nō oēs erant filii Abrahæ: qui esse credebant̄: hic de ope agnoscit̄ filius: nō de gente: & uirtute: nō de sanguī
ne. Hæ circūcisioēs sūt notæ de circūcisiois effectu. Iā ne uides filia: iā ne cōsideras totā circūcisioē per ope
formā: uelut per quædā mēbroꝝ liniāmētā deductā: & per actū diuersitatē q̄si colorū uarietate depictā: in u
nū tamē iustificatiōis apicē uirtutū gradibus ipletā: Cernis aliū p̄riam relinquentē: nec de parricidio dubitā
tem aliū tanti census naufragiū nō curantē: nec in orbitatibus lachrymātē: imo qui in putredine corporis sui de
p̄ctō potius coniugis q̄ suo uulnere suspirantē. Illā populos suos deosq; deserentē: nec in alienā gentē inopē ui
rilis auxilii metuentē. Hūc repromissionis ingressū terras: cultellosq; aīorū nō in ense ponentē: sed de caute faciē
tem: ut ex se hēat petrinus: qd̄ ferreus acquirit aliūde. Aliū in solitudine uīā domini p̄parātem: & rectas semī
tas in heremo facientē. Aliū porro dimitti de sæculo depræcantē: & pacē domini malle q̄ mūdi: hos uero suis af
fectibus spoliatos in auro thure & myrrha cōuersationū itinere mutato: qui p̄ Herodē uenerāt: p̄ angelū redeū
tes. Istū etiā nunc aceruos fraudū curā scēnoris remouentē: & Abrahæ filiū non naturæ beneficio. sed gestorū
suffragio nuncupatū: ut euidenter appareret oēm mundi naturā per singulorū opationes fuisse dimissam. Sed
quoniā nuptialis cōiuii sine pene uinū: qd̄ per patriarchas ministrabat̄: expendimus: & nouū cœpimus aqua
rum cōuersiōe libare: de nouis quoq; utribus aliq̄ p̄feramus: ut quale sit qd̄ receperūt: de eo qd̄ ipsi redolēt: asti
memus. Feruet quidem uniformiter per oīum apostolorū mentes: plenis musto p̄ctoribus: & mensurā corpo
ream mundatio spiritalis excedens: ebrietatem non cælat gloriosam. Nobis tamen ab illo est incipiēdum a quo
hauriendi sitis est inchoata ut ex desiderii magnitudine: sacræ infusionis plenitudinem doceamus ex uino sitim
parilem sociorū: non auara diuinæ sobrietatis propinatione propinatam: Ecce in clytam sodalitatē. Augustū
caput Petrus extulit: noui signifer testamenti: & in creatione primitiuus. Alius quod sine dubitatione loquor:
Abraham: nescio an maior. Certe quod s̄t̄io: non secundus. Illi generatio larga promittitur: huic generatio pa
scenda cōmittit̄. Ab illo iustificāda p̄cedūt: in hoc iustificata fundantur: ita qd̄ sperat: hic accipit. Illi dicitur: fa
ciam te in gentem magnā: huic dicitur: faciam te piscatorem hoīum. Illi dicitur: in semine tuo benedicentur pa
tria gentium: huic dicitur: iudicabis duodecim tribus Israel. Illi dicitur in stellis erit nomen tuum: huic dicitur:
tibi dabo clauēs regni cælorū. Ac per hoc: ille fecunditate seminis benedicti ipletur: hic ante semen ipsum euan
gelizaturus assistitur. Abrahæ pro filiis claritas monstratur astroꝝ: sed Petro traduntur regna cælorū: uidelicet
ut in eo sine petro nec filii Abrahæ possint itrare. Hic ergo: nō quo circūcisus sit iuxta gentē suā apud dominū
gloriatur: sed dicit. Ecce nos reliquimus oīa: & secuti sumus te: quid erit nobis? Quæ sunt ista oīa apud eū: qui
p̄ter instm̄ artis piscatoriæ nihil hēbat̄. Oīa inquit: utiq; quæ ad concupiscentias mundus ingerit: quæ p̄æ
putia possunt dici: si congregantur ad lenocinia peccati: quæ uehementius p̄cedenda succrescunt: si quo cum
prouentu mentite sclicitatis adulantur: interiorēq; illā mentis n̄æ naturam circunuestire nituntur: ut maio
ribus tenebris ipsam etiam quod nobis pro lumine datum est: tenebrescat. Omnia inquit apostolus reliquimus
& secuti sumus te. In fidem ueteris exempli nepotum uirtus tam sera: q̄ mira: per discipulum primogenitum no
uæ iustificatiōis aspirat: & obsolescentibus iam pene imaginibus ueritatis Abraham reformatur in Petro: oīa
reliquisse testatur: non in alto fluctuat: artis cura non geritur: nec locus ægra sine domino uisitur. Omnis sin
gularis uiri affectus in Christo est: hunc sequitur substantiæ contemptor: studii negligens affinitatis oblitus: &
id quod Abrahæ ut faceret ioperatum est: hic iam fecisse non cælat. uidelicet ut simili circūcisione: sicut uirtu
tis hæres est: fiat hæres & gloriæ. Omnia inquit reliquimus: & secuti sumus te: quid erit nobis? Hoc est dicere:
totis uitæ prioris uitiis defecatis: in forma utris in pruina iacentis: dum te sequor exarui: nihilq; in hoc mundo
p̄ter te: quo impleri cuperem: elegi: cuius non frustra huiusmodi siccitas sancti spiritus ubertate pensatur: p
quam ebrietatem nouæ gratiæ in se apostolus ipse dum linguis infidelium infamatur: agnouit. Sed & cæteri a
postoli eiusdem musti spumauere feruore: & unius botrionis superfluenti maduere uindemia: qui tamen in o
dorem eius nectaris ad beati Petri similitudinem cucurrerunt. Aspice illos geminum sydus in terris: nec incassū
tonitru filios nuncupatos: c̄ybam: linum p̄remq; d̄ferentes: nec uictus sollicitudine dubitantes: nec officii usi
bus inhærentes: nec p̄tātē p̄riā reuerentes: sumptu: negotio: affectione castratos. Quid aliud utiq; q̄ natura se
culi circumsos ueste: fluctu arida: manu ære sicca: corde pietate non molli: nudo etiam de nauali parata uestigio.
Credo ad eā formā: iā tunc & Moyli ut pedū solueret uincula: p̄ceptū est: q̄ speciosi pedes euangelizantium.
pacē: Et iō nō sūt uelāda quæ pulchra sūt in cōspectu domi. nec mortuis uestiēda quæ uita diligit. Hūc rursus
respicit de theloneo publicanū q̄stum dānātē: cōsuetudinē respuētē: & nomē actus fidei noiē: ut ab oibus oīno
nō pars corporis: sed natura p̄fus iniquæ cōsuetudinis circūcisā mōstret. Totū dicere nouæ uocatiōis examē:
nisi in similibus cōuenirēt: & eādē uirtutē h̄ret diuersitas p̄sonarū: naturāq; mūdialem multitudo licet hoīum:
uno tamē cōtēptu rez uelut falce succideret. Et quoniā satis abūdeq; exēpla & ueterē p̄tulimus: & nouorū mētif
q; cur sū ne uelut cæca nocte ad ignoratiā scopulos deueniret: s̄ctōꝝ imagibus q̄si p̄ sermonē cæli notādis sy
deribus istruximus: nūc ex obscuro noctis egressi nō solū diē & solē: sed ipsius solis & luminis lumē: sub quo er

Omnia reliquimus petrus

Matheus publicanus

Enimvero

rari non potest contempleremur. Illorum namque quaerit ipsa multitudo iudicium: & in copia formarum necesse est ut eveniat. Subinde similitudo flammarum & saepe nautis consule attonitis pro pavoris: ut lucifer vespere & vespere luciferum metiamur. Solis sine societate parili sola est claritudo miranda: cum dubia etiam sub nubilo a similitudine sit uendicata si paruit. Ac pro hoc etiam non dominus quoniam carne supersit: & homo esse dignatus est: aliquid tale fecerit regramus: ut uelut solis sub nubilo ita sub specie corporali etiam id quod radiaverit admiremur aliquidque potius opprobiamus: quam ipsum aliunde supersisse credamus. Quae autem alium pro fide humana diuinamque in hoc saeculi pelago nunquam sine metu naufragii nauigantes. ad dirigendum ueritatis sequamur: quam illum qui disclusa penitus parilitate sui solus etiam cum pro nobis in nostra carne obsecrat amemus est? Qui nec in homine potest caelari: dum mortalitatis naturam substantia diuinitatis exuperat. qui non elementum: sed uirtus elementorum est: in quo tenemus initium & consumationem & medietatem hominum: per quem solum solis & anni cursus sunt: & stellarum expositiones: mensium quoque mutationes: quoniam in ipso uetera transferuntur: & facta sunt omnia noua. Et cum magorum iter eius stella duxerit. quid mirum erit: si nos quoque gestorum eius claritas uelut ipso thesauro uniuerso fulgoris instruxerit? Atque utinam ad certam dationem tanti splendoris & luminis nostrorum oculorum auertat infirmitas. ut ille se subtraheret: & negaret inquis: non: sed palam omnibus caelestis splendor apparet. Mox ad eum sequax mens amica uoluntate conuertat: in solo inueniet plenitudinem: quam guttatim per singulos colligebat. Octauo die circumciditur: & Ioseph hereditate: & matre utique quasi homo qui promissus fuerat ipsi Abraham: cum de circumcisione doceret: dicente domino. Et erit testamentum meum in carne uestra in testamento aeterno. Dei testamentum in nostra carne esse: domino in nostra carne dignante: quod dubitat. Illudque testamentum aeternum uideri quod citharis & psalteriis psallere: cuius rei quam plura est disputatio & necessaria uidetur esse transcurso: ne per ramorum copiam robur ipsum propositae materiae derelinquens incaustigata erret effusio: praesertim cum mihi difficilius sit naturam eius implere quam querere: & satis superfluum incurrentibus brachis laborare: quam ipsam materiam gracile non sustentet ingenium: & necessarium penes sicut & disputationibus aliquibus circumcidamur dum de circumcisione tractamus: quando nobis ad excusandam etiam ipentiam nostram opportunitate materiae ipsius praestet auctoritas. Igitur ad propositum redeuntes interrogemus ipsum hominem suum: nam de domino loquebamur. Ipse qui erat in homine circumcisio: cum iam secundum legem circumcisus haberet clamaret: ut euangelista testatur. Vulpes foueas habent: & uolucres caeli nidos ubi requiescant. filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet. Rogo hic ubi sub Cyrino caesus inuestigatio: ubi edictum Caesaris: ubi necessitas profiteri: ubi Ioseph ipsa professio. Noua ratio illic habet nihil: quod descriptor inueniat: & uere. Nulla namque dominum saeculo mancipata delectat: nec sibi usurpat quicquid uel Caesari uel mundo uoluit esse captiuum: docens nullum duobus dominis posse seruire: Circumcidit ergo hereditate Ioseph & Maria: nihilque sibi de mundialibus uendicat subtributo: qui utique eis dixerat. Nescitis quia oportet me in patris meis esse: scilicet in templo non in saeculo: in sacrificiorum mysterio non in malignantium consilio: in patris utique spiritualibus: nam patrem in carnalibus non habebat. Denique de eo templo & oves abegit & boues: & melas numulariorum: euerit: sic templum etiam ipsum quod figura est corporis sui: carnali concupiscentia circumcidit: ut intelligeret homo haec sibi in sua mente esse faciendam: nec sane suis parcat effectibus: nam cum gladium quo alios circumcidebat docendo: si quis amauerit patrem & matrem supra me: non est me dignus: sua conuertit in uiscera: & sub ipsa facit: quod credentibus est facturum: cum dicit. Quae est mater mea & qui sunt fratres mei? O mysterium: matrem Mariam sibi dominus abiurat: cum extra uerbi esset audientiam constituta: eo potissimum tempore quo uerbum predicaret a uerbo: & ipsum se ministrandum discipulis ministraret: quod aptius postmodum in illa unguenti effusione patefecit: dicendo. Me autem non semper habebitis. Irascit ergo cum eum magistrum uitae docenda non eligat: qui eam matrem per uirginem parturienti elegit: & cur ad eum quae extranei etiam tam facile interpellare possent mater nollet intrare: nam fratres necdum credebant in ipso. Quis hic erit rogo: qui excusationem praeferat aut gratiae aut amoris: si & Mariam merito nulla uincit: & Christum dominum nostrum neimo superat pietate? Illa namque mater negatur a filio ut uera illa circumcisio doceat: quoniam magister & parens uitae debuit uiuere: quod docebar esse uiuendum. Hic est ille gladius scemoralis: quo leuitae suos propinquos & proximos occiderunt: quo etiam dominus ipse a patre iubetur accingi: quae omnes capiunt qui se ipsos castrauerunt propter regnum caelorum: quem gladium dominus mittit in terras: ut filium separaret a patre filiam a matre sua: nux & focu sua: hoc gladio etiam beatus Paulus ecclesiam circumcidit dicens: Reliquum est: ut qui habent uxores: tanquam non habentes sint: & qui emunt: tanquam non possidentes sint: & qui utuntur hoc mundo: tanquam non utantur: hic totus iustitiae uirtus: hic ratio est circumcisa omni carne. i. parentum: fratrum: cognationum: affinitatum: nullum amplius amare quam dominum: ut ad crucis imaginem dei uerbo: non ad aliquos mundi actus: moneamur affixi matrem commendare discipulo. Res loquitur ipsa. cur pars corporis per quam iudeus se autumat iustificari despectioni adiudicata uideatur. adeo ut difficilius fuerit modum adhibuisse sermoni: quam argumenta requisisse: & hanc ueram esse circumcisionem: si abrenunciantes mundo: ex quo iuxta carnem nostra natura est: & parentibus: & quae fidei scandalum faciunt circumcisio: oculo etiam & manu: nudi & soli debiles etiam si fieri potest dominum sectemur. Cantantes uere: quoniam pater meus & mater mea derelinquarunt me: ut a domino mereamur assumi: & corporea denudati natura spiritualium indumentis actuum gloriosius uestiamur scientes quoniam quod de carne nascitur: caro est: & quod de spiritu: spiritus est: dicente apostolo. Et si cognouimus Christum secundum carnem: uere iam nunc non nouimus in quo nobis mundus crucifixus est: & nos mundo: ut praepitiis quae sunt in superficie conuersionis abscissis: nudum illud & solum nostrae generationis secretum: quod superfluis tegebatur appareat. Si enim foenum quod hodie est & cras in clibanum mittit: deus sic uestit: quanto magis nos: si fide modicos non esse prauidet: Cultello itaque petri corporis nostri circumcidenda est natura. Petra autem Christus est: cuius cultellus amor est: quo crescente in nobis: saeculi desideria decrescunt. Quae qui amauerit: dicit patrem non noui te: naturamque circumdens suam: nec ut patrem

Numulariorum mense

111

111

De iudicio salomonis
in sectione finali

patre sepeliat mortuum separabit a Christo: expoliatus ueterem cum actibus suis: quod preputium est alius natura sua uidebit esse substantia. i. ut sicut primus homo terrenus a terra: ita secundus celestis incipiat esse ex celo. Nec dicat iam cuius circumsisa est natura patre preter eum qui in celis est: se habere se precepto domini lucido illuminatis oculis sedere ad dextram uirtutis filium hominis agnoscat. Obterenda sunt omnes aut uoluptates: relinquenda studia delectationum quoniam hic circumsisionis est ueritas: non figura. Nite dum in summa: ut cunctis naturalibus amputatis: conuersario nostra tedit ad celum: ubi Christus est ad dextram dei: Quod ita uerum erit: si ludis: si iocus si conuiuium: si sermo pene familiarium deserat & tamen qui circumsidetur are scutur: ut non nos mundo: qui uitae imagines sumus: sed mundus nobis mortuus esse credatur: nec glutinari eorum aliquid quae circumsisa sunt: inimici arte sinant: sed clamemus: sedit sanguis circumsisionis: ut cum in nobis uitae calculus ceperit operari: in quo nomine nouum solus nouit ille qui accepit: non timeamus in loco reuelationis occidi. quoniam & imputates aliquid non domino per amore. Nam & operarius ibi benignus admittit: ut superius in beato Petro nouum gratiae susceptore didicimus: tota credulitatis nostrae harmonia: ita uis uehementius parte fidibus: resuletemus: propter uerba labiorum tuorum domine ego custodiui uias tuas. An ne est aliquid tam durum: tam ferreum: quam repugnare naturae. Et cum omnia in mundo per deum nobis sint facta: ipsos nos uelut non nostra circumstet repellere: non uidere: mundumque ipsum nobis se cum omnibus diuitiis & pulchritudinibus suis ingerentem: manu quaedam repudiare uirtutis. Obseratisque omnibus sensibus: quibus ad animam substantia uitalis accedit: pene ad imaginem obrigescere mortuorum. Non uisu: non auditu: non odore: non tactu: non sapore capi: Et in natura corporis naturam corpoream non habere. Hominemque se quod homo sit: obliuisci: Eum tamen hoc ipso quod ambiat: non teneri: quia uere quod homo sit teneat: & eo magis agnouerit. Tu quod durum est praesentia sibi abdicare: dum uiuit: Et futura sperare post uitam: Et natura corporis hoc ut diximus: nisi circumsisa: non patitur facileque se gestit iactare in suis: sibi cernens terras: sibi maria: sibi uides sole & uniuersa astra seruire: & quando se fraudari a terrestribus patitur: cum dominetur & caelo. Tantoque ergo alementorum tam importuno circumuenta famulatu: usque ad obliuionem suae conditionis inducitur: & in despectu totius sublimata mundi uincere ipsa: ex eo quod sibi obsequuntur praesumit elementa: hinc montes scrobibus fodiendo: hinc ualles substructionibus operando: hinc maria mollibus arado: nunc arida irriguis fecundando: nunc stagna paludesque siccando: uel campos consuis nemoribus uestiendo: ac siluorum montium iuga uetustis nemoribus denudando: ut pene dominam se naturam esse non credat: si fecerit aliter. Cuius naturae concussione natura nostra his conditionibus agitata ducitur. habet uias domini custodire: in quibus non experimentis sed detrimentis potentiae desudatur: nec queritur: ut supra nos aueat uniuersa mortalitas: sed ut secundum nos uita ducatur: ne amplius nos aestimando quam sumus: incipiamus nec id obtinere quod sumus: cum per hoc ipsum: si uelimus despiciere quod sumus: mereamur in melius esse quam sumus: dicente domino: & nostrae imputationi: quem praesumimus subscribente. Amen dico uobis. nemo est qui relinquat domum: aut parentes: aut fratres: aut uxorem: aut filios propter regnum dei: qui non recipiat centuplum in tempore hoc: & in saeculo uenturo uitam aeternam haereditabit. Et talibus promissionibus uiae illae durae: quas ob uerbum domini necesse est: molliuntur. In quas custodia utique multa retributio est. His mercedibus inuitamur: quos & cogit: dum uelle nos ambit: quod poterat & iubere. Denique cum uerbum uiae durae dicerent esse sermonem: & ob hoc turbationes qui eum sequebantur: abscederent: respiciens discipulos suos nunquid nam & ipsi abire uellent inquiri iratus: adeo eligit potius se nobis bona omnia debere si uolumus: quam imputare si cogimur: dicente domino: si enim uolens hoc ago: mercedem accipio: si autem inuitus: dispensatio mihi credita est. Haec uoluntas saecularis illius uagina cultelli est: quae ubi in se amorem dei quem cultellum esse diximus receperit: merebitur intelligere dominum uera praedicasse. Iugum enim meum suauis est: & sarcina mea leuis est: quoniam superfluis omnibus amputatis: & cunctis oneribus circumsisis beluae quadam sarcinalis imagine tenuata: uere etiam nos cum psalmista dicimus: qui uel per glaciem uel per liquidam etiam mollemque substantiam angustum illud acus foramen transire possumus: quod intrare qui in equis sperant & curribus non ualebunt: quoniam tales etiam uia illa quae lata est & spatiosa: uix capiet. Laborum itaque arduos montes & difficultatum prope modum muros quibus caelestia ab humanis uelut prouinciae cuiusdam limitibus separantur: diuina dimicatrix munificentia liberalitasque deplanat. Et sicut turbis sacerdotalibus muros illius hierico: ita prophetae uocibus turri nostri interitus elidit: si modo contra spem in spe credentes & quodam concitato lumine uide di salienti transpectu in fraudem praesentium caducorum: promissa tanquam manibus iam apprehensa miramur: & hac circumsisi natura in aliamque naturam transpoliti mente illa & animo teneamus: quae nec oculus uidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascenderunt: quae praeparauit dominus his qui diligunt eum: de quorum numero non est nisi qui per demonstratam superius circumsisionem: uelut cum domino confixus in cruce semper peccatis suis passione est dignus: illum uero dominum nostrum dignum tali passione non credens dixerit: domine memor esto mei cum ueneris in regnum tuum. Quae dum adhuc loquitur ipse dominus promptus interpellatis auditor consolari (ut consueuit) pro sua pietate dignabitur: dicendo: fortis animo esto: Amen dico tibi: hodie mecum eris in paradiso.

Beati Hiero. ad Ruffinum presbyterum Romae de iudicio Salomonis in sectione paruuli secundum tropologiam per duas meretrices ecclesiam & synagogam exponens: quae synagoga filium per caerimonias legis extinxerit. Epistola. LXII.

Multum in utraque partem crebro fama mentitur: & tam de bonis mala quam de malis bona falsoque ora concelebrant. Unde & ego gaudeo quidem super testimonio erga me sanctitatis tuae: & amore sancti presbyteri Eulebii. Nec dubito quin me pudice praedicetis: sed tacitum uestrae prudentiae iudicium pertimesco. Itaque obsecro: ut magis memineritis mei: & dignum uestra laude faciatis. Quod primus ad officium prouocasti: & tibi secundae in rescribendo partes datae sunt: non uenit de incuria in amicos sed de ignorantia. Si enim scissem: praecipuassem sermonem tuum. Interpretatio iudicii salomonis super iurgio duarum mulierum meretricum: quantum ad simplicem historiam pertinet: perspicua est: quae puer annorum xii. con-